

Pengevirke

TIDSSKRIFT

FOR NY BANKKULTUR

2

2006

JUNI

Tema:

Værdier

Pengevirke 2-2006

udgives af
Merkur, Danmark og
Cultura Sparebank, Norge

E-mail
merkurbank@merkurbank.dk
cultura@cultura.no

Hjemmesider
www.merkurbank.dk
www.cultura.no

Udkommer
4 gange om året
Næste gang 29. september 2006
Oplag: 8.700

Frist
for bidrag til næste nummer er
21. august 2006

Danske indlæg
sendes til Merkur
Bispensgade 16, Postboks 550
DK-9100 Aalborg
uggerby@mail.dk

Norske indlæg
sendes til Cultura Sparebank
P.b. 6800 St. Olavs plass
N-0130 Oslo
jannikeo@cultura.no

Redaktionsgruppen består af
Ole Uggerby (ansv. i Danmark)
uggerby@mail.dk
Arne Øgaard (ansv. i Norge)
arne.oegaard@steinerskolen.no
Jannike Østervold (sekr.)
jannikeo@cultura.no

Tryk
Bræmer Tryk A/S
FSC co-certificeret
Miljøcertificeret ISO 14001
Trykt på: RePrint FSC

Tema denne gang
Værdier

Tema for kommende numre
3/2006: Centrum/periferi
4/2006: Mad

Pris for 2006: Kr. 150,- Benyt konto:
Cultura: 1254.96.00555
Merkur: 8401-9180227

Forside:
Foto: Mikkel Østergaard.
www.mikkelostergaard.dk

De holdninger og synspunkter, der kommer til udtryk i bladet i de enkelte artikler og indlæg er de pågældende forfattere selv ansvarlige for.
De er således ikke nødvendigvis udtryk for redaktionens synspunkter.

© Mixed Sources

Product group from well-managed forests, controlled sources and recycled wood or fiber
www.fsc.org Cert no. SW-COC-717
© 1996 Forest Stewardship Council

Innhold

3	Vi må lære at tænke på en ny måde.....	Af Ole Uggerby
4	Virkelighetsoppfatning, verdier og økonomisk utvikling.....	Av Ove Jakobsen
6	En grundløn til alle	Af Ole Uggerby
8	Kan vi velge verdier?	Av Arne Øgaard
9	Socialøkonomi i Danmark	Af Lars Rene Petersen
10	En ettermiddag på Ommang Søndre.....	Av Lars Hektoen
11	Simple living – positiv trend eller luksus for de rike?.....	Av Jannike Østervold
12	Kulturhuset Hausmania.....	Av Christine Bakke
14	I et annet Danmark	Av Arne Øgaard
15	Christianias verdier.....	Av Arne Øgaard
17	Skal vi børsnotere skolen?.....	Av Hans Brodal
18	Nytt fra Cultura /Nyt fra Merkur	
20	Besøg i Shefaram hos Ayoub.....	Af Tove S Christensen
22	SmåNytt	
24	AktuelleBøger	
27	Naturelskeren – digt	Af Frank Colding
28	Fjordbyen.....	Av Kåre Kiib og Nicolai Hagbarth Hansen
30		
32	Morgenvækning	Af Steen Hildebrandt

"Vi må lære at tænke på en ny måde"

Det lyder lidt som den samme sang igen og igen:

Men det har været slænde under arbejdet med dette temanummer om VÆRDIER, hvordan forskellige mennesker, uafhængigt af hinanden, men dog engageret i samme emner og problemstillinger, når frem til de samme hovedkonklusioner:

- vores billede af virkeligheden svarer IKKE til virkeligheden
- vi kæmper med problemer, der er menneskeskabte
- vores forsøg på at finde løsninger gør ofte ondt værre
- mennesket må genetablere en forståelse for helheder
- verden er en helhed i forvandling
- mennesket skaber sin egen fremtid
- i det økonomiske liv er vi afhængige af hinanden
- samarbejde og gensidig hjælp er rationel økonomisk adfærd.

Nu er det sommer og pauser giver mulighed for at se verden og livet i nyt lys.

Til høst vil vi samle indlæg, der belyser forholdet mellem center og periferi i menneskers samfund.

Vi modtager gerne ideer og synspunkter.

God sommer.
Redaktionen

“Wir brauchen eine neue Denkweise”

“We have to learn to think in a new way”

“Vi må lære at tænke på en ny måde”

En gruppe tyske videnskabsfolk har med udgangspunkt i deres respektive fag formuleret et såkaldt manifest, som udtrykker deres fælles holdninger til den situation, vi som menneskehed befinner os i: " Motivet er vores dybe bekymring over, at vi mennesker i stigende grad ødelægger den levende mangfoldighed og dermed vores kreative udviklingspotentiale og på uoprettelig vis truer vores egen overlevelse. Det er det, der gør, at vi må søge nye veje og derfor har vi formuleret dette manifest."

De økologiske og sociale kriser, som mennesket i dag står overfor, er udtryk for en mental brist - en mangel på forståelse for sammenhængen mellem menneskeheden og den omgivende levende verden. Hidtil har mennesket fornægtet at finde og afsløre de dybereliggende årsager bag symptomerne, som hænger tæt sammen med det materialistisk-mekaniske verdensbillede, der i dag præger verdenskulturen.

"Vi må udvide vores tænkning og grundlæggende korrigere vores adfærd"

Nye revolutionerende opdagelser og erkendelser indenfor specielt kvantefysikken* fører ud over det materialistiske-mekaniske verdensbillede og kan danne udgangspunkt for en ny-orientering af vores verdensopfatelse. Ifølge den ny viden opnået på baggrund af naturvidenskaben kan vi i dag tale om, at verden er "et potentiale" – en udelelig, ikke-materiel, kreativ sammenstilling af relationer.

"Virkelighedens principielt åbne, kreative, ikke-materielle total-forbundethed – tillader os at betragte de levende (besjælede) og ikke-levende (ikke besjælede) verdener som forskellige udtryk for et almægtigt bagvedliggende levende kosmos".

Sandt at sige kan vi dermed kun tale om virkeligheden i parabler (lignelser) eller analogier.

Det enkelte menneske – så lidt som noget som helst andet – er aldrig isoleret. Vi ER alle sammen involveret og betydningsbærere på uendeligt mange måder.

*Kvantefysikken: Teori om hvordan atomers partikler opfører sig og hvordan energioverførsel på atomart plan ikke sker kontinuerligt i bølger, men i afmalte mængde. Teorien blev fremsat i 1900 af M. Planck og senere videreført af bl.a. Einstein og Bohr.

* Manifestet er resultatet af et tværfagligt samarbejde med bidrag fra hele kloden. Første udskrift blev præsenteret på et symposium i Potsdam 24.-27. juni 2005 som et mere detailleret og beskrivende dokument, "Denkschrift", der efterfølgende er redigeret til et ekstrakt – det egentlige manifest. Både under forberedelserne, men især efter offentliggørelsen, har manifestet fremkaldt en livlig debat, som viser stor interesse for problemstillingerne og deres bearbejdning.
Læs mere på www.vdw-we.de

Mangfoldigheden af påvirkninger og impulser fra andre mennesker og fra hele vores jordiske biosfære spiller med i vores handlinger og ikke kun via de fysiske, sanselige påvirkninger, men også direkte gennem den ikke-materielle forbundethed, der omfatter alle mennesker og væsener.

Vores handlinger påvirker på samme måde hele det omgivende samfund og miljø – og er med til at forandre det konstant dynamiske, vekslende potentiale, som udgør den levende virkelighed.

Vi må tilegne os en helt ny måde at tænke på og opnå en mere passende forståelse af den virkelighed, hvori vi ser også os selv som en tråd i det mønster, som udgør livet, uden at opgive det mindste af vores menneskelige kvaliteter.

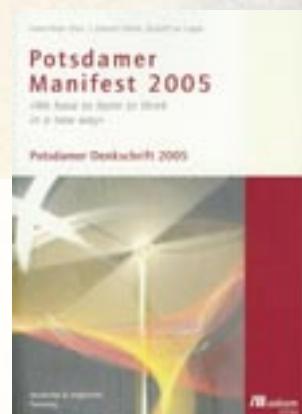
Det vil muliggøre, at vi vil kunne se menneskeheden i en grundlæggende sammenhæng med resten af naturen.

Kold krig imod livet

Moderne samfund er ude i "kold krig" mod variation og forandring, forskelligheder og integration, åben udvikling og bevægelse hen imod balance; kold krig imod alt hvad der er årsag til en levende udvikling i naturen og dermed også i os selv som mennesker – lige ned til urgrunden for alt liv.

Vedvarende forandring er et karakteristisk træk ved kulturel udvikling og en betingelse for kulturel bæredygtighed.

forsættes på side 30

Potsdamer Manifestet 2005.

Af Hans-Peter Dürr, J. Daniel Dahm, Rudolf zur Lippe. Oekom Verlag 2006.
118 sider. € 12,80.
ISBN 3-86581-012-8.
www.oekom.de

Virkelighetsoppfatning, verdier og økonomisk utvikling

Markedsøkonomien strekker ikke til for å sikre felles verdier og livskvalitet, til det kreves en ny helhetlig virkelighetsforståelse og nye kommunikative arenaer der aktørene kan samarbeide om løsninger til felles beste.

Utfordringer

I en tid der økonomiske begreper, teorier og modeller blir introdusert for å håndtere problemstillinger på stadig nye områder i samfunnslivet står vi i fare for å fortape oss i et kortsiktig og lokalt perspektiv. Det vil si at mange overordnede formål knyttet til menneskelig verdighet og ansvar for naturen blir formørket av økende krav om effektivisering og kortsiktig lønnsomhet. Resultatet av denne utviklingen er at den sosiale og økologiske konteksten for handlingslivet står i fare for gradvis å forvitre. Kort sagt, økonomiseringen av samfunnslivet bidrar til tap av mening og redusert bevissthet om vesentlige spørsmål.

Denne utviklingen er et resultat av at 'the economic man' har fått økende gjennomslag i vår tid. Mennesker reduseres til en-dimensjonale konsumenter som jakter på stadig nye produkter som kan bidra til å øke individets materielle velstand. Dersom 'the economic man' blir totalt dominerende vil bare verdier, i hvert fall i prinsippet, som kan regnes om til markedspriser bli tatt hensyn til når viktige prioriteringer skal foretas. Når verdier som ikke kan transformeres til penger faller nedover prioriteringslistene, reduseres mulighetene til å virkeligjøre det mangfoldige potensialet som er nødvendig for å leve et meningsfullt liv. Forenklet kan vi si at velferd (målt i BNP) blir knyttet sammen med det materielle forbruket, mens livskvalitet mer retter seg mot muligheten til å leve et meningsfullt liv i et sosialt fellesskap (mennesket-i-fellesskapet).

For å håndtere de utfordringene vi står overfor i dag knyttet til prioriteringer mellom målet om økt individuelt forbruk og mer vekt på felles verdier i tilknytning til natur og samfunn, er det nødvendig å revidere økonomiens forståelse av sammenhengene mellom menneske, samfunn og natur. En slik revisjon må forankres i en dypere forståelse av forutsetningene for vår virkelighetsforståelse. Jeg argumenterer for at økonomismens dominerende posisjon må ses i sammenheng med opplysningstidens mekaniske forklaringsmodeller og at målsetningen om en bærekraftig økonomi for økt livskvalitet forutsetter en overgang til en organisk virkelighetsoppfatning.

Mekanistisk virkelighetsoppfatning

Selv om den mekaniske virkelighetsoppfatningen har lange tradisjoner innenfor den europeiske kulturtradisjonen, var det først på 1700-tallet den begynte å prege samfunnsutviklingen. Opplysningsperioden preges av et gjensidig stimulerende samspill mellom nye oppdagelser innenfor teknologi og naturvitenskap og utviklingen av en fornuftsbasert filosofi, der både natur og samfunn ble forsøkt forklart gjennom

nom kausale modeller. Denne syntesen bidro til å befeste ideen om at virkeligheten kunne forstås som et avansert urverk der samspillet mellom de uavhengige og utbyttbare delene fungerte ut fra fysiske lovregnelser.

August Comte (1798-1856) utviklet en samfunnstheori som var forankret i den mekaniske virkelighetsoppfatningen. Han hevdet for eksempel at samfunnet var satt sammen av enkeltstående individer (atomer) som bare er knyttet sammen gjennom eksterne relasjoner. Innenfor dette perspektivet ble verken samfunnet eller markedet noe mer enn et aggregat av nyttemaksimerende enkeltindividier.

Adam Smith (1723-1790) mente at markedsmekanismene, som en usynlig hånd, bidro til at konkurransen mellom aktører som prøver å fremme sin egeninteresse i sum fører til samfunnets beste. Det vil si at markedet fungerer på en slik måte at enkeltaktørenes egeninteresse blir omformet til det felles beste gjennom kompliserte mekanistiske årsakskjeder.

Beskrivelsen av naturen som en maskin uten følelser, verdi og hensikt gir lite rom for å verdsette kreativitet, spontanitet, initiativ og ansvar for fellesskapet. Dersom ideen om at alt kan forklares ut fra forutgående årsaker blir generalisert til også å gjelde samfunnet, fører det i sin ytterste konsekvens til et forutbestemt utviklingsperspektiv. Dette tankegodset har preget utviklingen av teorier og modeller innenfor økonomien helt frem til i dag.

En nærliggende konsekvens av markedstenkingens ekspansjon i det moderne samfunnet er at det skjer en vesentlig avpersonifisering, det vil si at mennesket blir redusert til 'the economic man'. Resultatet blir mer vekt på velstand enn på livskvalitet. Utviklingen bidrar dermed til at tilsynelatende objektive krefter (markeds- og prismekanismene) reduserer aktørenes subjektive og moralske ansvar for konsekvensene av sine handlinger på markedet. Denne tendensen forsterker i neste omgang vår mekaniske måte å betrakte samfunnet og markedet på.

Organisk virkelighetsoppfatning

I følge den engelske filosofen Alfred North Whitehead (1861-1947) er kontinuiteten i historien en viktig forutsetning for at nyt gis mening. Denne meningsdannelsen har to kilder. Den er forankret i erfaringer fra fortiden, og relatert til visjoner om fremtiden. Det vil si at kreative og visjonære ideer om hvordan vi ønsker å utvikle samfunnet må bygge på det erfaringsmaterialet vi har med oss både individuelt og kollektivt.

Det vil si at vesentlige aspekter ved virkeligheten faller bort dersom en innenfor økonomien kun prioriterer partiell, kortiktig nyttemaksimering. Dersom forståelsen av handlingene i suget er avhengig av visjoner om fremtiden åpner det for kreativitet og ansvar. Det er dermed viktig å reflektere over hvilke mål og verdier vi ønsker å legge til grunn for samfunnsutviklingen. På denne måten er det mulig å forhindre at den grunnleggende meningen etter hvert forsvinner bak et tåketeppe preget av ensidig oppmerksomhet mot maksimal kortiktig velstand.

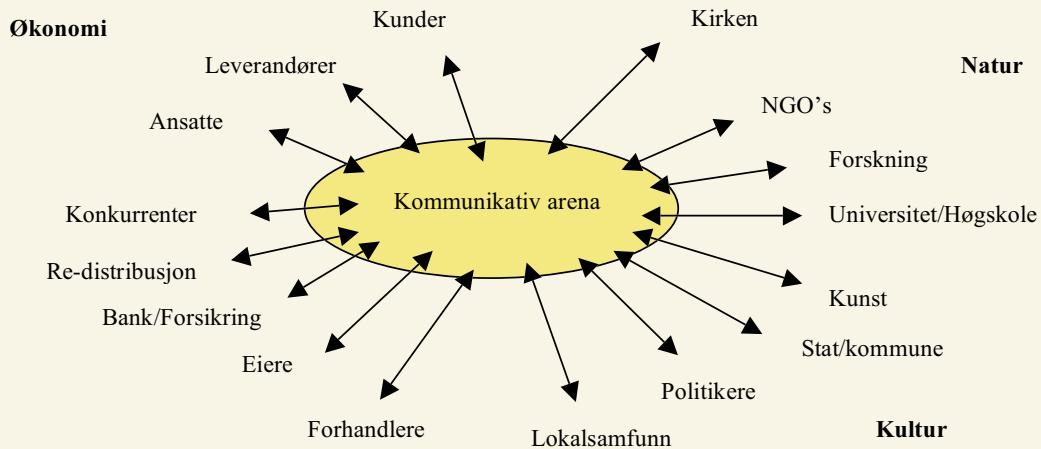
Den kanadiske filosofen Charles Taylor (1931 -) fører dette resonnementet videre og hevder at instrumentelle verdibetrakninger innenfor økonomien resulterer i at menneskene i økende grad opplever 'konsumerismen' som mer eller mindre meningsløs. Resultatet kan bli en ren forbruksideologi, der forbruket legitimerer seg selv. Eller sagt på en annen måte, vi tilpasser oss markedsmekanismene i stedet for å ta styringen selv! Årsaken er åpenbar; uten forankring i integrasjon både i tid (kontinuiteten i historien) og rom (mennesket-i-fellesskapet) faller meningen med det hele bort. Resultatet blir ensidig fokus på velstand og økonomisk vekst fremfor utvikling av et samfunn som gir grunnlag for økt livskvalitet.

En ny økonomi

Ut fra dette resonnementet der verken mennesket eller samfunnet er forutbestemt slik det mekaniske paradigmet forutsetter, er det ikke lengre mulig å forklare økonomien som et resultat av markeds- og prismekanismer. I stedet er det mer rimelig å oppfatte markedet som et nettverk av integrerte mennesker som er ansvarlige overfor både naturen og det kulturelle fellesskapet. Bedriftenes miljø- og samfunnsansvar representerer dermed en grunnleggende verdi som er forankret i en helhetlig virkelighetsforståelse.

Innenfor 'main stream' økonomi blir miljø- og samfunnsansvar som regel knyttet til spørsmål om lønnsomhet. Noen ganger er denne instrumentelle tilnærmingen tilstrekkelig til å gjennomføre gode løsninger på aktuelle problemstillinger. Problemet er at mange av de mest alvorlige utfordringene det globale samfunnet står overfor i dag ikke kan løses med utgangspunkt i et slikt perspektiv. Det er derfor viktig å poengttere at etisk troverdigheit er noe mer enn en virkningsfull konkurransefaktor, etiske verdier må ligge til grunn for alle beslutninger som fattes innenfor økonomien.

Kommunikativ arena:

Forpliktende samarbeid

Markeds- og prismekanismer gir klare indikasjoner på markedsøkonomiens forankring i det mekaniske verdensbildet. Komplekse verdiprioriteringer er ikke forenelige med økt vekt på privatisering (atomisering) og konkurranser (markedsmekanismer). For å utvikle en økonomi som ivaretar et mangfold av verdier er det nødvendig å erstatte/supplere markeder basert på konkurranser mellom autonome aktører med arenaer for dialogbasert samhandling mellom integrerte mennesker.

Selv om det er mulig å foreta en rekke fornuftige prioriteringer innenfor rammene av 'main stream' økonomi mener jeg at de mest grunnleggende utfordringene bare kan håndteres innenfor rammene av en økonomi som er forankret i en organisk virkelighetsforståelse. Kretslopsøkonomi (se artikkelen i Pengevirke nr. 1 2006) er et eksempel på hvordan økonomisk virksomhet kan organiseres innenfor rammene av en organisk virkelighetsforståelse. Samspillet mellom økonomiske, økologiske og sosiale systemer er forankret i en helhetlig, dynamisk prosess preget av kommunikativ samhandling mellom integrerte mennesker.

I motsetning til konkurransøkonomiens tro på at markedet garanterer for hensiktmessige prioriteringer bygger kretslopsøkonomien på at langsigtede løsninger til beste for natur, individ og samfunn bare er mulig gjennom etablering av arenaer for forpliktende samarbeid. Likeverdighet og gjensidighet mellom de involverte aktørene er en forutsetning for etablering av konstruktiv dialog. Dialogen bidrar også til at empatiske* og sympatiske** sider ved både den individuelle og den kollektive identiteten utvikles.

- 1) Ingebrigtsen, Stig, og Jakobsen, Ove (2004) *Økonomi, natur og kultur – Ny økonomi på et filosofisk grunnlag*, Oslo Abstrakt forlag
- 2) Ingebrigtsen, Stig, og Jakobsen, Ove (2006) *Økonomi, natur og kultur – Praktiske eksempler*, Oslo Abstrakt forlag

* *empati* – det at have forståelse for en anden persons følelser og at kunne sætte sig i denne persons sted.

** *sympati* – det at have overensstemmelse i interesser, tanker og følelser

Ove Jakobsen, Bodø. F. 1952. Dr. Oecon. med spesielle i økologisk økonomi og etikk. Førsteamanuensis ved Handelshøgskolen i Bodø.

En grundløn til alle

I Tyskland foregår der for tiden en livlig debat om indførelse af en grundindkomst eller borgerløn ud fra forskellige modeller og grader af forpligtethed. En række betydende erhvervsfolk og samfundsforskere er fortalere for den mest vidtgående af disse modeller: at alle, uden undtagelse, skal være garanteret en eksistens-indkomst fra staten.

Af Ole Uggerby

Situationen i det genforenede Tyskland er for tiden præget af høj arbejdsløshed og lav økonomisk vækst. Store grupper af borgere – ikke mindst unge – opnår ikke fast tilknytning til arbejdsmarkedet og udvikler ringe socialt engagement, lavt selvværdi og utilstrækkelig uddannelse. Samtidig sker der indenfor erhvervslivet en effektivisering og produktivitetsstigning, som reducerer antallet af arbejdspladser – et faktum at færre mennesker ved hjælp af ny teknologi kan producere tilstrækkeligt eller rigeligt til markedet. Den nødvendige arbejdsmængde i forhold til samfundets basisbehov kan i dag dækkes af langt færre hænder end nogensinde tidligere. Manglen på arbejde er altså ikke forbigående, men strukturelt betinget og tyder på at blive permanent.

Er det et problem, at vi ikke behøver at arbejde?

Fordi arbejde ikke kun har værdi gennem arbejdsprodukterne, men også er værdiskabende i social betydning – så bliver manglen på arbejde et samfundsmæssigt problem. Det at have et arbejde gør, at man føler sig accepteret og en del af fællesskabet. Arbejdet opbygger ens selvrespekt og identitet som menneske. Som arbejdsløs har man ringe fremtidsmuligheder og bliver af systemet fastholdt i en venteposition og i en socialt defineret rolle som andenrangs borgere, der skal stå til rådighed og være parat til at påtage sig anvist arbejde. Derfor har der i mange år været politisk enighed om for alt i verden at bevare arbejdspladser, og et politisk succeskriterium er at skabe arbejdspladser. Alligevel står vi samfundsmæssigt i en situation, hvor mængden af nødvendigt arbejde bliver mindre samtidig med at flere og flere bliver frigjort fra arbejdslivet, og derved mister deres sociale status.

Ved at indføre en grundindkomst til alle ændres indstillingen til erhvervsarbejde fundamentalt og begrebet arbejdsløshed mister sin betydning. Angsten for at miste arbejdspladser vil blive reduceret i og med at lønafhængigheden er væk. Et menneskes sociale værdi vil ikke være bundet op på et lønarbejde.

Chef for 23.000 ansatte og fortaler for borgerløn

Én af fortalerne for indførelse af 'betingelsesløs grundløn til alle' er indehaveren af én af Tysklands største butikskæder DM (drogerie-markt) – Götz Werner (62), selvlært forretningsmand, chef for 23.000 ansatte fordelt på 1600 butikker – nu også professor ved universitetet i Karlsruhe. Det følgende er et ekstrakt fra et interview bragt i *Bankspiegel**

Ifølge Götz Werner er vi i vores tænkning om samfundets indretning og økonomi ude af trit med virkeligheden. Vi formår ikke at løse aktuelle problemer som fx arbejdsløshed – fordi det er "skinproblemer". Vi tænker forkert om virkeligheden og kan derfor heller ikke skabe holdbare løsninger. "Fx er vores samfundsmæssige husholdning finansieret gennem indkomstskat. Så er det klart at alle politiske kunstgreb handler om at bevare og skabe flest mulige arbejdspladser. I det lys er arbejdsløshed et påtrængende problem. Man forsøger at kurere patienten uden at beskæftige sig med årsagerne til sygdommen." *

Hvad er arbejde?

Problemet med arbejdsløshed hænger sammen med vores opfattelse af arbejde. Her kan vi skelne mellem to former for arbejde: arbejdet på naturgrundlaget og med det materielle, fysiske. I årtusinder har mennesket levet i en mangelsituations. Først indenfor de senere årtier kan vi tale om et overflodssamfund og det takket være naturvidenskaben, den teknologiske udvikling og den industrielle revolution. Maskiner og metoder letter os for utrolig meget arbejde.

Et andet arbejdsmønster er hele det menneskeorienterede felt: undervisning, opdragelse, pleje, omsorg. Bl.a. på grund af den

DM – Drogerie Markt i Tyskland

Den første DM-butik åbnede i Tyskland for 33 år siden. I dag er der 840 butikker, som ud over kerneområdet 'drogeri-produkter' også sælger andre dagligvarer som mad, tøj, kontor-artikler, papir og kioskværer (en mellemting af en dansk Matas-butik og en Føtex-butik). Prisniveauet er lavt. Varekvaliteten god med høj procentdel af økologiske og biodynamiske produkter samt tyske kvalitetsmærker indenfor hudpleje (Wala, Weleda, Santé) og kosttilskud. Målgruppen er bred med fokus på børnefamilier. Butikkernes ry er godt. Gode personaleforhold med vægt på et godt samarbejdsklima, formidling af miljø-ansvarlig adfærd og høj prioritering af børn efter parolen "de er vores fremtid – de fortjener det bedste". DM står også for "Denk Mitt" som en opfordring til kunderne om at tage medansvar.

www.dm-drogeriemarkt.de

demografiske udvikling vokser dette arbejdsfelt voldsomt i disse år. Men her kan man ikke rationalisere mennesker bort, for arbejdet handler i høj grad om medmenneskelig nærhed. Dette er fremtidens arbejdsområde i følge Götz Werner. Fordi vi i dag opfatter alt arbejde som erhvervsarbejde og gør, hvad vi kan for at forvandle alle opgaver til en vare eller serviceydelse, der kan prissættes og handles – så forekommer hele dette menneskeorienterede arbejdsfelt os i dag umætteligt (fx. inden for pleje- og sundhedssektoren).

Man må tænke radikalt nyt og tage et skridt ad gangen

Dette skyldes igen vores forkerte forestillinger om virkeligheden. Vi lever i vores del af verden i et velfærdssamfund, hvor de materielle behov er dækket. Vores sociale elendighed skyldes ifølge Götz Werner, at vi prøver at løse skinproblemer med fortidens metoder.

"Det er erhvervslivets opgave at forsyne mennesker med varer og tjenester. Den regulerende instans af denne aktivitet er samfundet. Samfundet er ansvarligt for at alle borgere har en minimumsindkomst. Det gælder i den nuværende situation, hvor arbejdsdelingen er total. For mindre end 100 år siden var 40% af befolkningen stadig

selvforsørgende på landet. Vi tænker som dengang. Det er en del af problemet".

Ideen og dens finansiering

Alle skal være garanteret en aldersbestemt grundindkomst. Aldersbestemt fordi ens behov igennem de forskellige livsalder varierer. De negative konsekvenser omkring arbejdsløshedsproblematikken vil forsvinde i og med, at den enkelte opnår økonomisk uafhængighed. Pensionen vil være sikret for alle.

Finansieringen af ordningen vil hovedsageligt ske via omlægning af de allerede eksisterende overførselsindkomster. Aktuelle beregninger ud fra tyske forhold viser, at de samlede sociale overførselsindkomster plus halvdelen af de administrative omkostninger i dette system giver 830 euro om måneden pr. person (beregningerne findes i Bankspiegel 1/2006). Forslaget indebærer ligeledes omlægning af skattesystemet fra indkomstskat til forbrugsskat. Alle andre skatter bortfalder.

Hvordan så?

Den betingelsesløse grundindkomst er en skattefinansieret statslig udbetalning til alle borgere uanset evner, formue o.a. og uden nogen form for modydelse. Alle får den – mænd, kvinder, børn, gamle, syge, raske, rige, fattige, arbejdslølige og ansatte. Beløbet skal sikre rimelige eksistensvilkår, være en individuel, personlig rettighed, udbetales uden betingelser og uden arbejdsvang.

www.grundeinkommen.info

www.archiv-grundeinkommen.de

Ole Uggerby, ansat i Merkur siden 1991 – hovedsageligt med informationsformidling som arbejdsområde. Uddannet arkitekt og planlægger fra Århus Arkitektskole.

Fremitidsmusiker

DM-butikkerne lancerer konkurrencer og aktiviteter for børnene. Forrige år var der "Eventyr-kultur", hvor mere end 1000 børn sammen med 50 professionelle kunstnere fik lov at forberede og opføre teater-forestillinger rundt om i byerne. Dette forårs kultur-initiativ handler om musik. Børn i skolealderen kan tilmelde sig en lodtrækning og vinde et 6 ugers musikkursus i et selvvalgt musikinstrument på den lokale offentlige musikskole. En stor "musik-bus" med 40 forskellige instrumenter kører i 100 dage rundt til landets DM butikker. Her kan børnene afprøve instrumenterne og derefter tilmelde sig lodtrækningen. På landsplan udtrækkes 1600 børn, der lokalt og med professionelle musiker som underviser får et lynkursus i musik. Det hele afrundes med offentlige koncerter med medvirken fra professionelle kunstnere og orkestre.

Götz Werner, direktør for DM og selv far til 7 børn, den ældste er 34 og den yngste 10 – begrunder initiativet med at musikken virker befordrende på hele menneskets udvikling: "Alle har vi hørt om Pizzaundersøgelsen – og alle forældre frygter at deres børn ikke klarer sig i fremtidens samfund. Giv dem et instrument, lær dem at spille. Det er bevist, at børn fra musiske skoler senere i livet klarer sig bedst også i intelligensprøver."

Kan vi velge verdier?

Verdier er noe vi har i større eller mindre grad. Men hvor har vi dem fra?

Hvor bevisst har vi valgt dem? I hvilken grad er vi styrt av omgivelsene?

Av Arne Øgaard

En viss innsikt i dette kan vi få ved å studere Steven Levitts og Stephen Dubners bok *Freakonomics*. Undertittelen er "En usikkerlig økonom utforsker alle tingens skjulte sider". Metoden som er brukt er statistisk bearbeiding av store tallmengder. Resultatet er blitt både tankevekkende og det er formidlet med både innsikt og humor. Et av de mange temaene er: Hva har en lærer og en sumobryter til felles? En nærliggende tanke er at de begge har valgt et moralsk høyverdig yrke. Edel kappestrid i idrett eller omsorgsfull undervisning av den oppvoksende generasjonen. Sumobryterne har blitt sett opp til i Japan og til en viss grad har lærerne blitt betraktet med respekt over store deler verden.

I USA ble det i 2002 gjennomført en aksjon kalt No Child Left Behind. Et viktig ledd i denne aksjonen var nasjonale tester. Skoler som gjorde det dårlig på testene kunne bli satt under tilsyn, og lærere kunne bli sparket. De som gjorde det godt kunne på den annen side bli premt. Tanken var selvsagt at alle skulle stimuleres til økt innsats, men de statistiske undersøkelsene tyder på at innsatsen i mange tilfeller ble annerledes enn tenkt. Mange lærere begynte å jukse. De hjalp elevene på ulike måter, og de endret på elevenes resultater.

Sumobryting er en noe ukjent aktivitet for mange av oss i vesten, men i Japan har denne idretten svært høy status. De 40 beste bryterne tjener over en million i året og lever som konger. Er du derimot nummer 70 på rankinglisten tjener du bare 100.000 og må være tjener for elitebryterne. Hvordan du beveger deg opp eller ned på rankinglisten kan derfor ha stor betydning for din levestandard. I boken avsløres det hvordan brytere på mellomskillet kan hjelpe hverandre oppover med avtalte kamper, og statistikken avslører at dette faktisk skjer.

Ærlighet er en verdi mange setter høyt, men eksemplene over viser at ærlighet ofte tilside-settes når noen står i fare for å få forverret sin materielle levestandard.

Ærligheten står heller ikke alltid så høyt når

valget står mellom å yte til seg selv eller til fellesskapet. Natten til den 15. april forsvant det sporløst 7 millioner barn i USA. Dagen etter kunne en ikke lenger oppgi antall barn i selvangivelsen, en måtte oppgi deres personnummer.

Bagels

En interessant studie av folks ærlighet ble utført av Paul Feldman. Han satte ut et selvbetjenings-tilbud i ulike bedrifter hvor folk kunne ta bagels til lunsj og putte penger i et skrin. Han ble advart mot at dette kom til å gå dårlig, men han har klart seg bra og gjorde en rekke interessante observasjoner. Antallet mennesker som betalte gikk til å begynne med jevnt nedover, men den 11. september 2001 gikk antall ikkebetalere ned fra 13 til 11% og har siden holdt seg stabilt der. I små bedrifter er folk mer ærlig enn i store. Dagen før innlevering av selvangivelsen og andre dager med stort press synker ærligheten betraktelig. Det samme gjelder dager med dårlig vær. I firmaer hvor ledelsen sitter i en egen etasje viser det seg at lederne i et firma er mindre ærlige enn de lavere nede på rangstigen. Feldman lurtet på om lederne stjal mer ut fra en overutviklet kravmentalitet, mens Levitt og Dubner antyder at uærlighet kanskje var en forklaring på at de hadde blitt ledere?

Drømmen

Et annet tankevekkende kapittel har tittelen: "Hvorfor bor narkolangere fortsatt hjemme hos mor?" Gjennom en lang og spennende historie får vi vite hvordan forfatterne skaffet seg regnskapstallene til en gjeng med crackselgere i Chicago. Her får vi innsikt i et hierarkisk oppbygget system hvor de nederste på rangstigen må betale for å være med, de neste får en luselønn, mens de øverste i systemet soper inn enorme inntekter. Gateselgerne har stor sjanse for å bli arrestert, for å bli skadet, og risikoen for å bli drept i oppgjør med andre gjenger er 1 til 4. En kan selvsagt undres på hva som får noen til å velge et slikt yrke når ikke en gang lønnen er stort å skyte av. Det er to muligheter, enten

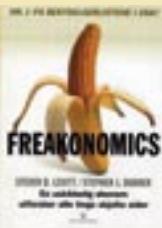
er det ikke andre valgmuligheter eller så er det drømmen om å avansere i systemet slik at de en gang blir en av toppene i systemet. For dem er dette den eneste veien til et liv i luksus med fine biler og mulighet til å gjøre hva de vil.

Crackselgerne utmerker seg ikke ved å ha spesiell bevissthet om sine medmenneskers ved og vel, men denne boken har også en historie om en som våger sitt eget skinn for fellesskapets beste. Stetson Kennedy vokste opp i Florida i mellomkrigstiden. Han bodde i et hus med 14 værelser og hvor den omsorgsfulle hushjelpen hadde svart hudfarge. Denne hushjelpen kom en dag til å protestere fordi en hvit trikkekører snøtt henne for vekslepenger. Resultatet ble at hun ble slått og voldtatt av en gjeng fra Ku Klux Klan. Kennedy kom etter hvert til å engasjere seg sterkt i kampen mot alle former for sneversyn, uvitenhet og trakkassering og spesielt i kampen mot Ku Klux Klan. Under dekknavnet John S. Perkins lot han seg verve til klanen, som på denne tiden hadde en vervingskampanje med slagordene: "Hater du niggere? Hater du jøder? Har du ti dollar". Han deltok på en opptaksseremoni på toppen av Stone Mountain og begynte å delta på de ukentlige klammøtene. Etter hvert ble han også med i klanenes hemmelige politi. Her måtte han love "å skaffe seg et godt skytevåpen og nok ammunisjon til å gi niggerne inn når de laget bråk og å gjøre alt han kunne for å øke de hvites fødselstall".

Han engstet seg hele tiden for å bli tuvet til å utøve vold, men dette ble ikke nødvendig. Klanene skapte tilstrekkelig frykt bare ved å være tilstede.

Han begynte å sende opplysninger til politiet om klanens ulovlige virksomhet, men dette hadde liten virkning. Kanskje fordi mange politimenn selv var klanmedlemmer. Han informerte fagorganiserte om aksjoner mot dem og prøvde på ulike måter å få myndighetene til å stoppe klanvirksomheten, men uten at dette ga et ønsket resultat.

Kennedy ble frustrert, men han hadde lagt merke til klanmedlemmene var en relativt ynke-

Freakonomics
Steven D. Levitt/
Stephen J. Dubner
Gyldendal Norsk Forlag
2006

lig forsamling menn. De hadde lav utdannelse og dårlige fremtidsutsikter. De trengte et sted å lufte sine frustrasjoner og et påskudd til å være ute om natta. Noe av det som holdt dem sammen var de kvasireligiøse seremoniene og alle de hemmelige hilsenene og de hemmelige kodeordene.

På denne tiden fulgte alle barna med i en radioserie om Supermann. Under 2. verdenskrig hadde han vært i kontinuerlig kamp mot Hitler og Mussolini, men nå var han klar til nye oppdrag. Kennedy fikk ordnet det slik at Supermann startet en kamp mot Ku Klux Klan og han fikk offentliggjort alle klanens hemmeligheter i denne serien. Når fedrene kom hjem fra arbeid møtte de barn som lekte med deres største hemmeligheter.

Dette gjorde at mange interesse for klanen sank sterkt, og i følge en amerikansk historiker var Kennedys innsats av den aller største betydning for å redusere klanens gjenoppblomstring etter krigen.

Enkelte mennesker har som Kennedy en sterk drivkraft til å gjøre en innsats for fellesskapet, andre snyter gjerne på skatten og tar gjerne en bagel uten å betale. Hva er det som gjør oss så forskjellig? Er det noe vi kan gjøre noe med? Det ropes på frihet på alle områder, men er vi frie nok til å ta vår egne verdivalgt?

Arne Øgaard. Født 1952. Cand. mag. i realfag og ernæringsfysiolog. Tidligere leder i Forstanderskapet, nå styremedlem i Cultura Sparebank.

Socialøkonomi i Danmark

Opmærksomheden på socialøkonomien er kraftigt stigende i Danmark. Særligt de seneste par år er der flere, der har fået øjnene op for det socialøkonomiske potentiale.

Den socialøkonomiske virksomhedsform kan ses som et alternativ til både private og offentlige virksomhedsformer bl.a. i forbindelse med leveringen af offentlige velfærdsydeler.

Svenske erfaringer inden for ældreplejen viser, at den socialøkonomiske virksomhedsform leverer bedre kvalitet, øget medarbejder-tilfredshed og en større produktivitet end de offentlige institutioner – for de samme penge vel og mærke.

Herhjemme er nogle af de mest succesfulde aktører inden for formidlingen af job til svage ledige – socialøkonomiske. Også nye former for cafés, hoteller, vandrerhjem m.m. begynder at skyde op rundt om i Danmark – organiseret som socialøkonomiske virksomheder.

Det der karakteriserer en socialøkonomisk virksomhed er, at den:

- har en social eller almennytlig mission
- geninvesterer det økonomiske overskud
- agerer på markedsvilkår
- bygger på en vis grad af demokratiske værdier
- er organisatorisk uafhængig af den offentlige sektor

hvilke muligheder og redskaber, der er inden for socialøkonomien i en række andre lande.

Særlige finansierings- og rådgivningsbehov

I forbindelse med etablering og opstart af socialøkonomiske virksomheder er det konstateret, at de finansielle og rådgivningsmæssige behov adskiller sig fra de ordinære iværksætterprojekter. Det viser bl.a. erfaringer fra England. Der er derfor bred enighed om, at netop udviklingen af finansieringsmodeller har stor betydning, hvis nye virksomheder skal kunne etableres inden for den sociale økonomi i Danmark.

Merkur med i samarbejdet

Mange af Merkurs projektkunder er socialøkonomiske virksomheder, f.eks. skoler, børnehaver, opholdssteder og andre initiativer organiseret som selvejende institutioner. Derfor går Merkur med i arbejdet for at undersøge mulighederne for udvikling af en dansk finansieringsmodel skræddersyet til de finansielle og rådgivningsmæssige behov blandt virksomheder inden for den sociale økonomi.

Projekt Socialøkonomi

Arbejdsgiverforeningen Kooperationen og Finansieringsfonden AKF har igangsat et projekt om socialøkonomi med henblik på at udbrede kendskabet til den socialøkonomiske virksomhedsform i Danmark.

Projektets overordnede mission er at arbejde for at forbedre vilkår og rammer for etablering og drift af socialøkonomiske aktiviteter i Danmark. Det foregår bl.a. ved at undersøge,

Lars René Petersen er konsulent og projektleder i Projekt Socialøkonomi. Socialrådgiver, og stud. Master of Public Policy / Social Entrepreneurship. Har tidligere bl.a. arbejdet med markedsføring, projektudvikling samt udvikling af virksomhedsstrategier i en socialøkonomisk virksomhed inden for beskæftigelsessektoren.
lrp@kooperationen.dk · www.socialokonomi.dk · www.kooperationen.dk

En ettermiddag på Ommang Søndre

Ommang Søndre – en biologisk dynamisk gård med hovedvekt på osteproduksjon. Den gamle driftsbygningen er omsorgsfullt restaurert, og både dyr og mennesker trives godt.

av Lars Hektoen

På tur fra Tynset svinger vi inn på tunet på Ommang Søndre en solfylt søndag ettermiddag sent i mai. Det er rett før melking, men Bente Pünter og Jan Gert de Snaijer tar seg likevel tid til en prat. Men først må kua inn, 3-4 ungdyr, siden de andre kuene. Særlig ungdyra er ivrige etter å bli melket.

Gården Ommang Søndre i Løten hadde vært drevet av Bentes onkel med kornproduksjon årene før hun fikk kjøpe gården i 1994. Husdyr hadde det ikke vært der siden 60-tallet.

Driftsbygningen var svært forfallen og måtte bygges opp fra grunnen, "der fantes ikke et helt gulv". Det hadde vært mer økonomisk å bygge nytt, men ved hjelp av en arkitekt er bygningen fint restaurert og fungerer i dag bra. Bente og Jan Gert er med rette stolte av hva de har bygget opp. Det oser av trivsel når vi går inn for å hilse på geitene som allerede er i hus før melkingen.

Kuene får gå fritt, og de slippes regelmessig ut for lufting gjennom vinteren. Om sommeren er de til seters på Budor, et høyeliggende strøk nord i Løten. Geitene er også med opp hit. Bente og Jan Gert har så langt ikke hatt problemer med rovdyr, men ikke lenger unna enn i Elverum skal det være mye ulv.

Det første prosjektet etter at gården ble overtatt var å bygge opp ystetri. Melk måtte kjøpes inn, og denne produksjonen gav penger i kassen. Etter hvert er melkekveten 85 000 l ku- og 15 000 l geitemelk. All geitemelken går til egen ysting, mens noe av kumelen leveres til meieri.

I dag drives Ommang helt biologisk dynamisk med husdyr, korn og annen produksjon i balanse. Bente har gått sine læreår blant annet på Fokhol og på Skillebyholm ved Järna. Jan Gert er utdannet i biodynamisk landbruk ved landbrukskole i Nederland.

Ystingen er grunnstammen i produksjonen. Produktene, geitost og mysost selges blant annet på Bondens Marked, Rørosmarten og

Mange arbeidstimer har gått med til å sette i stand det gamle huset.

Dyrsku'n i Seljord. Vi lærer at foring med høy gir den besteosten, ikke silo som de fleste i dag foretrekker som mer lettvinnt. Her legges det vekt på å gjøre ting riktig og i harmoni med mennesker og natur – og det er ikke nødvendigvis lettvinnt.

Det eksperimenteres med nye varianter av spelt fra Peter Kunz og fra Sativa i Sveits. Målet er å komme fram til gode, hardføre planter som trives. En speltsort har vist seg å ha veldig gode baktegenskaper, høyt proteininnhold, bra vekst, og modning til rett tid. I år har de ikke spelt, men satser på å bruke eget såkorn til høsten.

Vi får også litt tid til å snakke om fremtiden for gården. Planen er å gjøre Ommang til en stiftelse slik at det kan drives videre uavhengig av privat eierskap. Jordha skal være til disposisjon for den som kan drive videre etter de intensjoner som er nedlagt av stifterne. Men det er ikke bare enkelt å tilpasse en spesiell gård til en generell lov, og Bente og Jan Gert vil bruke tid på å finne den rette formen. Dette er nybrotsarbeid, og selv om det finnes andre gårder, som for eksempel Fokhol som er stiftelser, må hvert enkelt tilfelle løses individuelt.

Gården er særlig kjent for den gode geitosten. All geitemelk blir ystet på gården.

Bente med noen av kuene.

Lars Hektoen (f. 1949) er banksjef i Cultura Bank siden høsten 2003. Etter økonomiutdannelse i St. Gallen, CH, har han arbeidet i norske og internasjonale banker innen internasjonale penge og kapitalmarkeder, sist for JP Morgan Chase. Fra 1996 til 2001 var han leder for ABB Financial Services i Norge og fra 2001-2003 for ABB Treasury Center i USA. Han var med som styremedlem i Cultura Bank i 2001 og har også vært formann i bankens kontroll komité.

Simple living – positiv trend eller luksus for de rike?

Noen av simple living idealene ser ut til å passe best for veletablerte med god økonomi, som frivillig skjærer ned på materielt forbruk og begynner å jobbe deltid. Men hvis man går til kjernen i simple living, dreier det seg om å skape seg en livssituasjon der det ytre og det indre livet er i balanse.

Direkte oversatt bestyr simple living å leve enkelt. Før var dette noe som en del mennesker drev med i ro og fred og uten behov for noen merkelapp. Så fikk det status som fenomen og ble plutselig trendy, og aviser og magasiner er fulle av artikler om hvordan du kan forenkle livet ditt. Medie-varianten av simple living ser ut til å ha beveget seg langt bort fra de opprinnelige "trendsetterne", som ikke gjorde annet enn å leve et nøkternt og nøysomt liv.

Ta tiden tilbake

Å jobbe deltid er helt i tråd med simple living. Men dette slår kanskje mest an hos dem som allerede har god råd, oftest familier med to inntekter. Frivillig valgt deltid er en luksus for dem som har arbeidsplasser der det er mulig å få til slike løsninger og en familieinntekt som tåler det.

For mange er det ikke aktuelt å gå ned i arbeidstid. Men hva med resten av døgnet? Å ta tiden tilbake handler om å sette grenser, om å si nei til noe og ja til noe annet. Er du et ja-menneske som alltid stiller opp for andre, så kjenn etter om det virkelig er slik du vil ha det. Og kanskje det er mulig å finne et pusterom ved å redusere antall timer foran TV-skjermen?

Reparere istedenfor å kaste

Det høres ut som en god ide å trekke om en gammel sofa istedenfor å kjøpe ny, men når omtrekking blir flere ganger dyrere enn å kjøpe

Tekst: Jannike Østervold

Foto: Stian Torstenson

ny, blir det å ta vare på gamle møbler en luksus for dem med god råd. Men her er det rom for kreative løsninger: Få sydd et løst trekk til den gamle sofaen og forleng levetiden dens med mange år, eller meld deg på møbeltapserkurs!

En symaskin er en god investering. Med barn i huset er det å kunne lappe bukseknær kilde til store besparelser.

En individuell vei

Simple living handler om å være selektiv med bruk av tid, krefter og penger. Like viktig er det å utvide sin omtanke til å omfatte natur, miljø og andre mennesker. Da blir det logisk at man noen ganger velger å gjøre ting mer komplisert, for eksempel å lage mat av rene råvarer istedenfor å velge ferdigmat. Bedre mat og gevinst for helse og miljø oppveier den ekstra tiden du må bruke på matlagingen. Selve matlagingen har også en positiv verdi for mange, selv om Steinar Lem i siste nummer av Folkevett gir uttrykk for at han mener det er bortkastet å bruke tid på å lage hverdagsmat, og at posesupper og ferdigpizzaer er et bra utgangspunkt for kreativ bearbeiding. Ut fra hans individuelle verdivurdering er kanskje posesuppen et uttrykk for simple living?

Hvor mye er nok?

Vi har arvet et ideal fra tidligere generasjoner om at det er bra å arbeide hardt og samle mest mulig materielle goder for å sikre fremtiden for seg og sine etterkommere. I kontrast til dette står simple living idealet om å være fornøyd med "nok". Simple living handler ikke om å gjøre seg fattig eller å ikke unne seg noe, men at du ut fra egne verdier og egen livsstil gjør deg opp en mening om hva som er viktig for deg og hva som er nok i ditt liv.

Jannike Østervold, ansatt i Cultura Bank siden 1998. Hun er utdannet samfunnsøkonom fra Universitetet i Oslo, dessuten bankøkonom og har tidligere erfaring fra ledelse og forskning.
www.simpleliving.net

Kulturhuset Hausmania

I et stort kvartal øverst i Hausmannsgate i Oslo holder kulturhuset Hausmania til. Bak en rød og svart dør finnes over 4000 m², fordelt på 70 uteleide rom og fellesarealer. Siden flere av rommene er delt av flere leieboere er det vanskelig å anslå nøyaktig antall leietakere.

av Christine Bakke

Det begynte i 1999 da en gruppe kunstnere inntok kvartalet, som da var eiet av Statsbygg og sto tomt. For å gjøre en lang historie kort (les hele historien på Hausmanias hjemmeside) er det i dag Oslo kommune som eier Hausmannskvartalet. Fra å være en forfallen "rønne", er huset i dag et fargerikt kulturhus, hvor man kan finne en ny veggdekorasjon rundt en swing ved do-døra den ene dagen, og et helt nytt soppelsorteringsanlegg den neste. Det syder av liv på Hausmania, sent som tidlig, men hvordan det hele fungerer er det ingen som helt kan svare på.

Hausmania er organisert som et BA, et slags kooperativ/andelslag der medlemmene har begrenset ansvar. Alle som blir leietakere i kulturhuset skal i prinsippet også bli medlem i BA'et, men foreløpig har dette vært litt løst organisert på grunn av manglende ressurser til administrasjon. Men nå sitter to blide og myndige damer, Hilde og Maia, på kontoret og nøster sakte men sikkert opp de løse trådene.

Leietakere bidrar med frivillig arbeid

Formålet med Hausmann BA er i følge vedtektenes å tilrettelegge rom for kunst, det vil si tilby arbeidsrom og tilrettelegge for samarbeid mellom kunstnerne på huset. Huset drives etter non-profit prinsipper og leien forsøkes å holdes så lavt som mulig. Alle leietakere er inneforstått med at leiekontrakten også omfatter et visst antall dugnadstimer*. Dugnaden har en tredobbel funksjon, den bidrar til å få nødvendige oppgaver gjort, den holder kostnadsnivået nede, og den spleiser folk på huset sammen.

En "UFO" foran nedre hall.
Hva den rommer vites ikke

Hausmania har til nå hatt sin egen vegetarkafé, men Black Eyed Bean vil framover begrense sin aktivitet til å lage mat til festivaler og arrangementer - og dem er det mange av. Bare i juni skal Hausmania være vertskap i forbindelse med Musikkens Dag i Oslo, og uken etter skal de arrangere sin egen sommerfestival. Huset rommer også et eget "Kultur og Revolusjonsverksted" og galleri og er dessuten åsted for filmvisninger, debatter og andre arrangementer.

Gjenom årene som har gått har Hausmania markert seg i bybildet med festivaler og teaterforestillinger, konserter, motevisninger m.m. Stedet er jevnlig besøkt av så vel politikere som utenbys gjester.

Hver tirsdag samles representantskapsrådet, eller "reprådet" for å drøfte og beslutte aktuelle saker. Hausmania har et styre som velges av årsmøtet, men det er et mål at hierarkiet skal være så flatt som mulig, og det er i praksis reprådet som driver huset med de medlemmene som velger å være aktive. Akkurat nå står å ferdigforhandle ny leiekontrakt med Oslo kommune høyt på agendaen.

Hausmanias eget bibliotek, der alle bøkene er donert av private

Hilde foran skjermen på kontoret.

I en av husets mange trappeløp fant jeg dette bildet

Ny reguleringsplan med byøkologiske visjoner

Hausmania skal medvirke til å utforme ny reguleringsplan for området. Her skal Hausmanias visjoner om byøkologi, medvirkning og kultur inkorporeres i en langsiktig plan som skal sikre at Hausmania og det øvrige Hausmannskvartalet med boliger og næringsdrift skal bli en grønn og pulserende del av livet langs Akerselva og et tilbud til byens befolkning som beriker det etablerte kulturlivet.

* Dugnad: Frivillig arbeid (uten lønn) for å løse en felles oppgave.

Christine Bakke, f. 1972. Ansatt i Cultura Sparebank fra 2000. Medlem av styret for Cultura Gavefond.
www.hausmania.org

Sprayboksen er et populært uttryksmiddel på Hausmania

I gangen finnes posthyller, oppslagstavler og esker for bytting av tøy

Maia Birkeland er styreleder i Hausmania og leier et lite syverksted sammen med to andre når hun ikke gjør papirarbeid på kontoret.

I et annet

Av Arne Øgaard

En stille vintermorgen på Christiania

I kald vind vasser vi gjennom et tynt snølag. Det er om morgenen og ganske stille, og noen mennesker sitter og varmer seg ved bål i noen tønner. Bygningene rundt oss er ganske annerledes enn bygninger pleier å være, og brått møter vi en stor flokk politifolk. Vi er i Christiania, en selvstyrte bydel i København med 1000 innbyggere og 50 ulike virksomheter. Pengevirke holder sitt redaksjonsmøte i et lokale som tidligere var laboratorium. Nå er det ombygd i enkel standard. En vedovn smidd i "Kvinnesmien" varmer rommet, og en kanne te står klar når vi kommer.

Christianias verdier

Christiania er et eksperiment. For en som har lest om Christiania i avisene eller som kommer utenifra og inn i mylderet, er det ikke alltid like lett å ane hva eksperimentet egentlig går ut på. Men i "Christiania – en hvidbog i farger" fikk jeg et innblikk i de verdiene som utprøves i Christiania, og jeg forstod at her fantes det mennesker med ideer og en sterk vilje til samfunnsutvikling i en mer menneskevennlig retning.

Retten til å være annerledes

Mange opplever kravet om å være som alle andre som et stort press. Å holde den samme stilten som alle de andre, reise på de samme feriene, ha de riktige klærne osv fører til at mye tid og krefter må brukes til å tjene det nødvendige pengene. Ikke alle klarer å gjøre dette uten å oppleve at det går på bekostning av grunnleggende verdier. Christiania er en bestrebelse på å frigjøre menneskene fra dette presset.

Av Arne Øgaard

Selvforvaltning

Christiania er delt inn i 14 bydeler som tar lokale avgjørelser, men det er også et allmøte hvor sentrale fellesspørsmål blir avgjort. De som skal være med å ta avgjørelsene er de det angår og de som skal utføre oppgaven.

Her godtas ikke flertallsdiktatur, men avgjørelser må vedtas ved konsensus. Dette er ikke en rask beslutningsform, og det er en beslutningsform som krever åpen og bevegelig bevissthet hos deltagerne. Det kan være problematisk å finne løsninger, men det gjøres viktige erfaringer i demokratisk praksis.

Indgangsporten til et av Christianias større fællesskaber, der bl.a. rummer forskerboligen, som redaktionen fikk stilt til rådighed.

Maskinværksted

Danmark

Lunsjen inntar vi i "Morgenstedet". En liten hyggelig vegetarkafé som åpner klokken 12.00. Vi spiser hokaiodosuppe og ris med grønnsaker. Etter lunsj får vi besøk av Asterix som forteller oss at det beryktede "Pusher street" er gevnet med jorden, men politiet må arbeide aktivt for at det ikke skal skyte opp igjen. For ikke så lenge siden da selgerne satt med store hasjkumper i sine boder, var det en årlig omsetning i "streeten" på ca 1,5 milliarder. Noe av disse pengene ble lagt igjen i Christiania, men det meste av fortjenesten ble hentet inn av banden som styrte hasjhandelen fra utsiden.

Christianias børnehave

Indbydende skiltning på Christiania

Forskerboligen udlånt til redaktsjonsmøde

Retten til å velge nabo

Et godt bomiljø er avhengig av mennesker som passer sammen og som har de samme målsetninger. Når et hus blir ledig i Christiania, selges det ikke til høystbydende. Det blir avertert, og de som ønsker å bo der må presentere seg for de som bor der fra før. Disse velger så hvem som skal få flytte inn.

Frihet fra eiendom

Ingen eier husene sine i Christiania. Beboerne betaler en beskjeden leie til felleskassen. Mindre investeringer må de stå for selv, større investeringer deles med 1/3 på beboeren, 1/3 på den lokale bydelen og 1/3 med felleskassen. Det enkeltmenneske investerer vil gå videre til fellesskapet når de flytter. De kan ikke ta noe med seg.

Likeverd og omtanke

I Christiania bor det både ressurssterke og ikke fullt så ressurssterke mennesker. Noen har innsikt og pågangsmot, andre har store problemer. I et slikt lokalsamfunn skal ingen være utstøtt, men alle har mulighet til å vise omtanke for hverandre. I Christianias noe roligere livsform viser det seg at ulike mennesker kan blomstre. Blant de som ikke klarte å finne seg til rette i det vanlige samfunnet, kan det finnes mennesker som gjør en stor innsats i Christiania. Likelønn er et viktig prinsipp for alle som arbeider i Christiania.

Bananhuset - opført med hjælp fra naverne - de tyske tømresvende på vlsen.

Christianias bygge- og tømmerhandel. Det meste er genbrugsmaterialer.

Vi er i Danmarks neste største turistattraksjon, og selv nå i vintersnoen møter vi en gruppe japanske turister på guidning. Mange mennesker vil gjerne flytte inn til tross for at Christiania flere ganger er blitt truet med uthyddelse. Men den regjeringen som jevner Christiania med jorden vil neppe bli populær, og hva i all verden skal den gjøre med de 1000 innbyggerne? Den nye regjeringen har derfor valgt en annen strategi. Den vil prøve å normalisere bydelen. I dag er det ingen Christianabeboere som har eiendomsrett til sine hus. Dette vil regjeringen endre til at alle enten skal eie eller leie. Regjeringen krever også at boligarealet skal fordobles. Ved å presse inn et langt større antall mennesker håper de antagelig at Christianias sær preg skal opplyses fra innsiden.

Christiania ligger på et meget attraktivt tomtområde. Myndighetene er utvilsomt interessert i dette, men det er også et spørsmål om de ikke kan tolerere at menneskene i Christiania har en annen livsstil og et annet verdisyn.

Asterix fortæller om Christianias historie og dagligdag.
Han er en af de gamle Christianitter.

Kreative muligheter

Store haller og mer eller mindre velutstyrte verksteder gjør det mulig for enkeltmennesker å eksperimentere med kunstneriske uttrykk og teknologiske ideer.

Flere nye produkter er skapt i Christiania, og det bor mange kunstnere på området. Det store antallet kulturelle aktiviteter har gjort Christiania til en virkelig fargeklatt.

Økologi

I Christiania er det et avansert gjenbruksystem hvor søppel sorteres i 33 ulike kategorier. Naturområdene pleies med bevissthet og ulike former for energisparing testes ut.

Økonomisk uavhengighet

Et viktig prinsipp er at avgjørelsene skal tas uten at man tar hensyn til de offentlige tilskudsregler.

Kontakt med verden

Som en av Danmarks største turistattraksjoner er selvsagt kontaktflaten stor. Men Christiania har også livlig kulturutveksling med land over hele verden.

Ikke helt fri rus

De harde stoffene har lenge vært forbudt i Christiania, men det har vært et grunnleggende prinsipp at enhver skal kunne velge om han vil bruke cannabis, drikke alkohol eller la være. Dette er den delen av eksperimentet som utvilsomt er mest omstridt.

Blomstrende arkitektur

Ikke langt unna Christiania ligger Københavns nye opera og boligstrøk med eksklusive leiligheter. Det er sikkert mange synspunkter på arkitekturen i Christiania, men når en kommer derifra og over i den såkalt moderne arkitekturen, er en ikke i tvil om at en kommer fra frodigheten og inn i noe kaldt og sterilt.

Det er utvilsomt mye i Christiania som mange kunne ønsket annerledes. Christiania er ikke et paradis. Men det er et sted hvor mennesker prøver å gjøre noe. Et sted for dem som ønsker at samfunnet skal gå i en annen retning. Et sted hvor det gjøres viktige erfaringer og hvor mennesker får nye muligheter. Derfor er det viktig at Christiania får fortsette å eksistere.

Skal vi børsnotere skolen?

Af Hans Brodal

Den største "friskole" i Sverige -Vitra- er børsnoteret og har mere end 5.000 elever. Capio, også børsnoteret, sælger sygepleje og er en stor eksportør bl.a. til Frankrig. De indgår begge i et investeringsselskab, som ser skole og sygepleje som vigtige "markedssegmenter".

I TV bli'r vi daglig mindet om, hvor afgørende børsudviklingen er for vor personlige økonomi, pensioner, sociale forpligtelser og for at få penge til velfærd.

Dette er udtryk for værdier, som præger vor tids magthavere dvs. de multinationale selskaber og "mainstream" inden for medieverdenen.

Omkring årtusindskiftet kunne man opleve en reaktion mod disse værdier. Civilsamfundet begyndte at gøre sig gældende i form af NGO'er, frivillige organisationer, ideelle organisationer etc. som ville virke for en "anden verden" og fremme andre værdier end de, som den neoliberaløkonomi står for.

Det vakte stor entusiasme; selv havde jeg lejlighed til at deltage i World Social Forum 2001 i Porte Allegre i Brasilien, hvor 100.000 mennesker fra hele verden mødtes i forvisning om at "en anden verden er mulig".

Det er ikke helt så let i dag at se civilsamfundets muligheder for at gå imod tidens strøm.

Som et Attac-medlem i Tyskland for nylig udtrykte det: "det er som om livskræfterne fra 2001 er ebbet ud efter 2003 og er blevet erstattet med en materialistisk grundholdning".

De materialistiske værdier, som i dag styrer den vestlige verden og dermed den globale udvikling, kan ikke overvindes af andre materialistiske teorier.

Vi kan som tidligere hente inspiration fra Nicanor Perlas, der på Filippinerne kæmper for at få nyt liv i civilsamfundet. Også der har et levende civilsamfund gennemgået noget af en dødsproces.

På national basis har Perlas skabt en bevægelse for at genopvække de kræfter, som kendtegnede udviklingen i årene 2001 – 2003.

Hvad er civilsamfundet?

Jeg vil nævne tre grundholdninger/værdier som civilsamfundsbevægelsen bygger på:

1. Individuel menneskelig udvikling

At transformere et land kræver det bedste hos hver og en af os. Vi må være parate til at gøre de nødvendige ofre, som det måtte indebære for at skabe "en ny verden". Vi vil støtte initiativer, som hjælper individer til at finde en udviklingsvej, der vækker deres iboende menneskelige potentialer.

2. Social spiritualitet

Vor opgave er af en sådan art, at vi må bygge på åndelige kilder, som kan give os mening, identitet og næring - så vi ikke brænder ud. Vi søger en spiritualitet, som har social fokus og som ikke fører os væk fra denne verden - fordi det 21. århundrede er præget af

elite-globaliseringen og en ekstrem materialisme ledet af nogle få supermagter, som er helt orienterede mod sine egne snævre fordele. Hertil kommer en teknologisk udvikling, som vil mekanisere mennesker og samfund. Vi behøver åndelige "sømærker" for at kunne navigere i disse lumske farvande af hyper-konsumérisme, teknologisk imperialisme og militær unilaterisme i verdens gang.

3. Samfundcenteret tregrening

Civilsamfundet har tre dimensioner – den økonomiske, den kulturelle og den politiske dimension. Og samfund er i denne forstand ikke identisk med nationalstaten. Samfundsforandring er ikke det samme som politisk forandring. Økonomien, ikke kun politik, må forandres, så den modsvarer menneskers reelle behov for tjenester og fysiske produkter og med solidaritet som ledemotiv.

Civilsamfundet har også en kulturel realitet, som påvirker vores tanker og følelser. Vi har brug for at blive bevidste om, hvilke værdier som ligger til grund for vort livssyn.

Holdbare forandringer kræver forandringer for alle samfundets realiteter- økonomiske, politiske og kulturelle. Civilsamfundet, der omfatter NGO'er, frivillige og idebaserede organisationer, har her den særlige funktion, at virke fornyende ind i både det politiske og økonomiske system uden at stræbe efter politisk magt eller økonomisk vinding for sig selv.

Vor stræben efter samfundsforandring er derfor samfundsorienteret og ikke statsorienteret. Vi kalder det en tregrenet social revolution, som med fredelige midler vil forvandle samfundet i alle tre sfærer.

Hans Brodal har haft ledende stilling som økonomichef i en industrikoncern. Mange års erfaring med organisations- og ledelsesudvikling i erhvervslivet, den offentlige forvaltning og organisationer.

Er projektleder for et skoleudviklingsprogram i Sydafrika med støtte af SIDA (tilsvarer DANIDA) Planlagt internationale konferencer og seminarer vedrørende globalisering, social tregrening (trilateral partnership) og er medlem af Global network for Social Threefolding (GN3). Medforfatter til bogen: "Konflikter, hvad vil de lære os", og har skrevet en række artikler om social udvikling og selvforvaltning.

hans.brodal@seaquinta.com,

hans.brodal@steinerskolan.se,

www.seaquinta.com, www.truthforce.info, www.globenet3.org

Nytt fra Cultura

Nytt om tillitsvalgte

Takk til avtropende styremedlemmer

Erik Siem og Helle Rosenvinge

Ved siste styrevalg ønsket styreleder Erik Siem avløsning etter mange års tjeneste. Erik Siem har vært med helt fra det første initiativet til det som skulle bli Cultura Bank, og han bærer en stor del av æren for at Cultura Bank er blitt det den er i dag. Han går nå inn som medlem av forstanderskapet. Vi takker Erik Siem for den store innsatsen og mange arbeidstidene han har nedlagt for banken. Vi vil også takke Helle Rosenvinge for hennes innsats som nestleder i styret. Helle Rosenvinge har sittet i styret siden 2001 og ønsket nå avløsning.

Velkommen til nye styremedlemmer

Ny styreformann er Svein Berglund, som i likhet med Erik Siem har fulgt Cultura Bank og før det Cultura Lånesamvirke helt fra den spede begynnelsen. Svein Berglund ledet virksomheten fram til Lars Hektoen overtok som banksjef i 2003. Siden 2003 har han utført utrednings- og undervisningsoppgaver for Cultura.

Nytt styremedlem er Kari Schage, som er daglig

leder av Bellona. Hun er siviløkonom og har tidligere arbeidet 12 år i bank.

Kari Schage

Vi ønsker Svein Berglund og Kari Schage velkommen i styret. Ny nestleder av styret er Arne Øgaard. Jannike Østervold ble gjenvalgt som representant for de ansatte.

Svein Berglund

IBAN-nummer

Hvis du skal motta penger fra utlandet inn på din konto i Cultura Bank, trenger du et IBAN-nummer (internasjonalt bankkontonummer). Det kan du få oppgitt ved å kontakte Cultura. Det vil også bli lagt ut en IBAN-kalkulator på våre nettsider, som gir deg mulighet til å beregne IBAN-nummeret selv.

Cultura er blitt medlem av INAISE

INAISE er en paraplyorganisasjon for internasjonale banker og finansieringsinstitusjoner innenfor den sosiale økonomi. Gjennom denne organisasjonen kan Cultura holde seg orientert om hva som skjer innenfor "social banking" i resten av verden. Sammen med 125 andre representanter for "Social Finance" fra hele verden deltok Cultura på Inaise konferansen 2006 1. og 2. juni i San Sebastian. Temaet var "Innovation for Social Finance", som dreier seg om hvordan man kan skaffe kapital til samfunnsviktige prosjekter som har vanskeligheter med å få lån i vanlige banker.

Vil du arbeide i Cultura Bank?

Cultura Bank holder til i hyggelige lokaler på Holbergs plass 4 i Oslo, med kort vei til tog og T-bane på Nationaltheatret stasjon. Vi er pr. i dag 12 medarbeidere. Banken er i god vekst, og vi regner med å ha behov for å ansette 1-2 nye personer pr. år de nærmeste årene.

Vi trenger nå for snarlig ansettelse en medarbeider i full stilling til vår resepsjon. Arbeidet vil for det meste bestå i å betjene kunder over skranke og i telefonen. Erfaring med bruk av PC er en fordel.

Vi er også interesserte i å komme i kontakt med en erfaren kredittmedarbeider for å styrke låneavdelingen.

Hvis du er interessert i å arbeide i Cultura Bank nå eller senere, ta kontakt. Send en e-post eller et brev og fortell litt om deg selv og din bakgrunn og hvorfor du vil jobbe i Cultura.

For mer informasjon, ring Cultura Bank på 22 99 51 99 og spør etter Lars Hektoen (daglig leder).

Personalnytt

Ansettelse

Bjarne Hjertholm er ansatt som medarbeider i Cultura Bank. Hans hovedarbeidsområde er utlån. Bjarne har tidligere blant annet arbeidet som steinerskolelærer og har økonomiutdanning fra BI.

Slutter

Turid Aas slutter 1. juli 2006 etter å ha vært ansatt siden 1990. Turid er en av dem som har vært med på å bygge opp Cultura fra lånesamvirke til bank. Vi ønsker Turid lykke til med hennes videre planer og takker for mange gode år. På grunn av dette vil en del av våre lånekunder få ny saksbehandler.

Et utvalg av nye utlån

Blant Culturas utlånsprosjekter siste kvartal vil vi nevne:

- **VIPS (Very Impotent Purses) DA.** Fire unge kvinner starter produksjon og import av vesker, lommebøker, med mer. Produksjon i India ut fra Fair Trade-prinsipper. 30 % av overskuddet for virksomheten går til utviklingsprosjekter i India, i første omgang skole for lavkastebarn.
- **Hageform AS.** Lite firma med kompetanse innenfor anleggsgartneri, produksjonsgartneri, blomsterbinding og økologi. Tar på seg anleggs- og vedlikeholdsopdrag for private. Se www.hageform.no

- **Sagene kultur,** et kulturhus med utleie av kunstlokaler, samt kunstgalleri. Ideell og brukerstyrt forening som ønsker å fremme trivsel og kultur i Sagene bydel. www.sagenekultur.no
- **Otnes Eigedom.** Produksjonslokaler for foredling av økologisk kjøtt.

- **Hornaas musikk as,** en av landets eldste musikkforretninger, som ble etablert i 1908. De selger et stort utvalg av instrumenter og tilbehør, bla. strykeinstrumenter, trekkspill og gitarer - også brukte instrumenter. Butikken har også verksted for reparasjon og service. www.hornaasmusikk.no

Syriner fra Hageform

- **Vårt Daglige brød AS.** Bakerutsalg i Schweigaardsgate 56 i Oslo for økologiske bakevarer og saft, samt Fair Trade kaffe og te. Tilbyr sunne og gode varer fra små produsenter som motvekt mot store matvarekjeder. Selger også påsmurt og småretter.

Vil du vise frem prosjektet ditt på Culturas nettsider?

En viktig del av Culturas bankfilosofi er transparens – det vil si at vi forteller innskyterne hva vi låner ut pengene til. Et bilde kan ofte si mer enn mange ord, og vi inviterer derfor våre låntakere til å sende oss et bilde og noen linjer om prosjektet sitt, så vil vi presentere dem på nettsiden vår, eventuelt med lenke videre til deres egne nettsider. Dette gjelder næringsvirksomhet og organisasjoner, men om du er en privatperson som har fått lån til for eksempel et øko-bygg, så tar vi gjerne imot et bilde av huset også.

Presentasjonen av prosjektene blir lagt opp slik at når du kommer inn på Culturas nettsider, vil du hver gang møte et tilfeldig valgt prosjekt på forsiden.

Bilder og tekst kan sendes elektronisk til stian@torstenson.cultura.no. Hvis du ikke har mulighet for å sende det elektronisk, tar vi gjerne imot et brev og et papirbilde.

"Nytt fra Cultura" til Culturakunder som ikke får Pengevirke

Hvis du ikke abонnerer på bladet, men ønsker å lese "Nytt fra Cultura" på papir, må du enten kontakte Cultura Bank og bestille Pengevirke eller skrive ut "Nytt fra Cultura" fra Culturas hjemmesider, der nye utgaver av Pengevirke legges ut som pdf-filer. Det praktiseres frivillig abonnementsbetaling for Pengevirke.

For mye post fra oss?

Hvis du ikke ønsker å motta bladet, eller du får for mange eksemplarer, kontakt Cultura Bank på telefon 22 99 51 99 eller cultura@cultura.no.

Abonnement på Pengevirke

I Norge kan abonnement på Pengevirke tegnes ved å kontakte Cultura Bank. Bladet finansieres ved frivillig fastsatt abonnementssavgift. Selvkost er ca. kr 150,- pr. år. Beløpet kan innbetales til konto 1254.96.00555, adresse Cultura Sparebank, Postboks 6800 St. Olavs plass, 0130 Oslo. Merk giroen "Pengevirke 2006".

At bryde gamle konfliktmønstre

Besøg i Shefaram hos Ali Ayoub

Af Tove Schøler Christensen

Israel har en meget sammensat befolkning. 6 millioner mennesker bor på et område lidt mindre end Jylland. Der er jødiske grupper, religiøse som verdslige, og der er muslimske, kristne og drusiske grupper af arabisk herkomst. Mange modige mennesker har taget fremtiden i egne hænder og prøver at bryde med de gamle konfliktmønstre for sammen at gå nye veje uanset etnisk, social eller religiøs herkomst.

Det var 7. oktober 2004 og vi havde allerede været i Nazareth i henvendti dage til en konference arrangeret af vores israelske venner fra "Activists for Israeli Civil Society" (ICS). Vi var 35 personer fra Israel, Japan, Philippinerne, USA, Tyskland, Frankrig, Danmark, Norge, Sverige og Holland. Nu var dagen kommet, hvor vi skulle besøge vores arabisk-israelske venner i deres hjemby, Shefaram, og se hvad brødrene Ali og Mazen Ayoub vør deres kræfter til. De er skolelærere og var begge med i det usædvanlige initiativ, som førte til at en gruppe jødiske, kristne og muslimske israelere sammen besøgte Auschwitz i maj 2003; de arabiske israelere ville forstå og vise respekt for det jødiske folks lidelser, og de er begyndt 'at møde og forstå hinandens smerte', som de siger.

Et land og et folk mærket af krig

Vi blev hentet om morgenen ved Skt. Gabriels Hotel, der ligger på en bakketop i Nazareths nordlige udkant. Herfra er der en storslået udsigt over det meste af byen. Morgen, middag og aften lyder Muezzinens bøn fra højttalerne; vi er i Galilæas største arabiske by. Her bor også mange kristne; kirkerne er viet til Josef, Maria og Jesus af forskellige kristne trosretninger, katolske, evangeliske, græsk-ortodokse.

Det er Middelhavsklima med masser af fugle, blomstrende og duftende buske, planter og træer. Granatæblerne hænger modne på store træer, der er palmeplantager med bananer og dadler og alle slags citrusfrugter vokser i haverne.

Og overalt er krigen nærværende, ikke som direkte voldsoplevelse, men indirekte i menneskenes forpinte blikke, deres hjertesuk til den fremmede: vi kan ikke holde det ud mere, vi vil bare leve i fred med hinanden; tak fordi I kommer og Gud velsigne jeres arbejde, lød det fra folk i forretninger og på hotellet. Den første aften sagde en af de jødisk-israelske deltagere i vores konference: 'I er kommet til verdens sår', - jeg har sjældent set så brændende øjne. Krigen ses også på at de samfunds-resurser, der ellers ville gå til infrastruktur, vedligeholdelse, udvikling og borgernes trivsel i stedet går til det modsatte.

Fremtiden i egne hænder

Under disse vanskelige vilkår er der mange modige mennesker, som har taget fremtiden i egne hænder, og som for deres børns og børnebørns skyld aktivt bryder med de gamle konfliktmønstre, for sammen at gå nye veje uanset etnisk, social eller religiøs herkomst. De vil vise verden,

"Gate of Adam", de unges mødested i skoven i det nordlige Israel

Da mørket sænkede sig, leverede philippineren Nicanor Perlas "If I had a hammer".

mindre grund. Vi sad midt i huset rundt om et stort bord, mens Ali Ayoub fortalte om sit arbejde.

De havde besluttet at bygge dette hus i 1984, da der var behov for et samlingssted for kristne, muslimske og drusiske spejdere. Det var en lang proces at få købt jorden og opført huset, for først måtte der bygges tillid spejdergrupperne imellem og gives noget til det omkringliggende samfund. De plantede træer, samlede affald, hjalp de gamle og rensede kirkegårde og gravpladser for alle tre tros-samfund som fælles spejderprojekter. Dernæst samarbejdede de med Harduf, den kibbutz hvor flere af vore jødisk-israelske venner bor. Børnene lærte om økologisk landbrug og Harduf hjalp dem med at få renset grunden: "We are poor in money but rich in other aspects", sagde Ali. De kunne købe materialer, fik frivillig arbejdskraft og meget af inventaret er genbrug. Huset rummer også en internetklub, der er et meget vigtigt tilbud for byens ungdom.

Der er mange spejdere i Israel blandt alle befolkningsgrupper, som har et overordnet nationalt organ, hvor Ali er medlem. Da Intifadaen brød ud i september 2000 besluttede de at sætte fokus på det arabisk-jødiske problem. En særlig kreds med repræsentanter fra alle grupper blev valgt. Der er jødiske grupper, religiøse som verdslige, og der er muslimske, kristne og drusiske grupper af arabisk herkomst. Israel har i det hele taget en meget sammensat befolkning. 6 millioner mennesker bor på et område lidt mindre end Jylland, hvoraf en del er enten ørken eller bjerglandskaber.

Forfatteren har sammen med venner i Danmark og Sverige startet en indsamlingsaktion til fordel for det tværkulturelle samarbejde i Israel – med en konto i Merkur [Konto 8401 1515172]. Det er lykkedes at indsamle 1000 euro, som netop nu er på vej direkte til Ali Ayoub og hans økonomiske partner Eyal Siegelmann til støtte for det associative udviklingsarbejde blandt lokale snedkere og tømrere i Shefaram.

at det kan lade sig gøre at leve fredeligt sammen med forskellige sprog og kulturer og at samarbejde om at løse de mange konkrete problemer. Der er en meget stor og dynamisk folkebevægelse, som verden ikke hører om, fordi krigens og terrorens gru fylder hele mediebilledet.

Men nu til Shefaram, en forholdsvis stor arabisk by 15-20 km. nordvest for Nazareth. Spejderhuset er en stor treetagers bygning med en mur omkring en

Fotograf: Niels Jøhan Juhl-Nielsen
Flankeret af tre medlemmer af ICS (Ali Ayoub i ternet skjorte) ses lederne af den omtalte delegation til Auschwitz efter et foredrag for deltagerne i konferencen.

Initiativer for fredelig sameksistens

Ali Ayoub er formand for denne 'nationale sameksistens' gruppe. Deres program har som overskrift 'at kunne møde hinandens smerte'. Det indebærer at de må gå helt nye veje og være indstillet på at opgive gammel lærdom og lære sig nyt. De taler forskellige sprog (arabisk og hebraisk), går i helt forskellige skoler; de kender ikke hinandens kultur og historie og derfor heller ikke hinandens lidelser, som der er så alt for rigeligt af i dette hellige land. I Shefaram er der særligt gunstige vilkår for at tage sådanne nye skridt, da man har en vis tradition for flerkulturelt samliv.

Faktum er, at de trækker de unge til pga. denne indstilling og også forældrene involveres. Det var tilfældet da de startede ungdomsklubben. Da fik de computerne fra genbrug og lavede et voksent netværk, som holdt to ugers lejr med undervisning i brug af edb delvist sponsoreret af lokale forretningsdrivende. Det førte alt sammen til, at der i dag er et computerrum for de unge.

fortsættes på side 30

Fotograf: Niels Jøhan Juhl-Nielsen
Efter uddybte dage, det afsluttende arabiske festmåltid.

Tove Schøler Christensen, Humlebæk, f. 1950. Freelance med interesse for økonomiske spørgsmål og en fortid som kunstnerisk, administrativ og økonomisk medarbejder på teatret "Riddersalen". Medlem af Merkurs repræsentantskab.

E-mail: tove.wg@sol.dk

▲ Triodos Bank, Zeist, Holland

GLS Bank, Bochum, Tyskland ►

De to største alternativ-banker i Europa oplever efter 25 års virke en fortsat stigende efter-spørgsel på deres bank- og investeringsprodukter i bæredygtig udvikling.

Seneste årsregnskab fra GLS Bank viser en balance på €614 mio. I efteråret tog man en nyrenoveret produktionsbygning i det centrale Bochum i brug som hovedsæde og arbejdsplass for 110 medarbejdere ud af de i alt 175 ansatte. Øvrige medarbejdere er i Frankfurt (20), der er det tidligere Ökobank hovedsæde og i Stuttgart, Freiburg og Hamborg.

Triodos Bank er størst med en balance på €1.222 mio. Triodos har etableret sig i 5 europæiske lande. Ud over Holland er det Belgien, England, Spanien og Tyskland. Hovedkontoret, der ligger i Zeist, rummer 100 af de i alt 203 medarbejdere. Organisatorisk arbejder man på at skabe en mere klar arbejdsdeling så der fremover bliver dels et landskontor for Holland og dels en fælles international afdeling. En ny bygning til den internationale afdeling er under opførelse og forventes taget i brug denne sommer.

www.gls-bank.de · www.triodos.nl

Forsmag på fremtidens dagligvarebutik?

På det tyske dagligvaremarked findes der butiksæder, der udelukkende handler med økologiske og biodynamiske produkter. Indretning og omfang, både arealmæssigt og på antal varenumre, overgår i mange tilfælde de ordinære køde-butikker vi oplever i de nordiske lande. Så her får man også næring til fremtidsvisioner og forhåbninger for udviklingen af det økologisk-biodynamiske i Norden.

www.alnatura.de · www.organix-biomarkt.de · www.schrotundkorn.de

10 års jubilæum i Hertha Levefællesskab

En hel række arrangementer er under afvikling som en markering af 10 års fødselsdagen for levefællesskabet Hertha i Herskind ved Århus.

Et stort telt på en endnu ikke udnyttet byggegrund danner ramme om festlighederne. Søndag den 10. juni var der fest for borgerne i Herskind og omegn. Jytte Abildstrøms teater var inviteret til at levere underholdningen med stykket "Et hul i jorden".

Sådan et har der vist aldrig været – men for 10 år siden var her bar mark på 40 tdr.land. I dag er marken forvandlet til en varieret, bebyggelse af boliger, værksteder og fællesfunktioner for de 90 personer, der lever i Hertha.

Omdrejningspunktet er som ved start bofællesskabet for 19 udviklingshæmmede, som bor og arbejder på stedet. En lang række værksted-funktioner giver meningsfyldt arbejde og gode produkter, som alle har glæde af: gartneriet leverer grønsager, landbruget giver mælk og ost, bageriet sælger brød og kager, væveriet smuk brugskunst og hertil kom-

mer de mange kulturelle aktiviteter som opstår i fællesskabet. I alt 30 arbejdspladser er der skabt indenfor Herthas rammer.

Om kort tid igangsættes et kombineret eje- og lejeboligbyggeri på 14 boliger, som forventes klar til indflytning næste forår.

God markedsføring.

To af de mest succesrige virksomheder, der er udsprunget af samme sociale impuls som Merkur og Cultura er Wala og Weleda. Begge producerer homøopatisk medicin og hudplejeprodukter i Demeter-kvalitet.

Weleda A/S blev grundlagt i begyndelsen af 1920'erne i tilknytning til arbejdet med den første antroposofiske klinik i Schweiz, Ita Wegmann Klinik i Arlesheim. I dag er der på verdensplan 1750 medarbejdere og en omsætning på €152 mio. Salget foregår via et netværk af importører – i Norden bl.a. Helios.

Wala blev etableret som privat virksomhed i 1935, men er siden (1986) ændret til en selvejende fond: Wala Stiftung. Hele deres aktivitet er koncentreret i Bad Boll lidt uden for Stuttgart, hvor der er 540 ansatte. Også de har etableret et verdensomspændende netværk af råvareleverandører og salgskontorer. Den mest kendte af Walas produktserier er sikkert Dr. Hauscka, som fik maksimal eksponering, da skuespilleren Julia Roberts i et interview udtrykte sin begejstring, efter at hun under indspilningen til filmen "Erin Brockovich" var blevet sminket med Dr. Hauscka's produkter. Virkningen kunne ses i Wala's regnskaber, hvor stigningen fra 2000 til 2005 gik fra 37 mio til 71 mio (Euro).

www.weleda.de · www.wala.de

www.helios.no · www.helios.dk

▲ ▲ Wala i landsbyen Bad Boll, ca. 50 km fra Stuttgart

Weleda ligger tæt på centrum i Schwäbisch Gemünd, 40 km øst for Stuttgart.

Økologisk byggeri – landsmøde på Møn

Landsforeningen Økologisk Byggeri (LØB) holdt årsmøde på Møn i weekenden d. 3. – 5. marts.

Det blev en blanding af aktiviteter for medlemmer og en offentlig del, med fokus på barrierer for udbredelse af økologisk byggeri. 50 medlemmer deltog i hele arrangementet og herudover var der omkring 75 deltagere.

Der var en del debat om konsekvenserne af de nye energikrav i bygningsreglementet, barrierer og hvordan det er gået til, at man kan svane-mærke et hus isoleret med mineraluld, men ikke, hvis det er isoleret med det betydeligt mere miljøvenlige papiruld.

I en pressemeldelse fra mødet peger foreningen på behovet for et center, hvor den viden der findes om bæredygtigt byggeri kan samles, koordineres og videregives. Derudover ønskes emnet bæredygtigt byggeri opprioriteres i alle relevante uddannelser f.eks. på tekniske skoler, arkitekt skoler, bygningskonstruktør- og ingenør uddannelsen.

www.lob.dk

◀ Forsamlingen lytter til indlæg om bæredygtige byggeprojekter.

▼ Et arkitektonisk imponerende selvbyggerhus.

Aktuelle Bøger

Velfærdsdebat på vildspor.

Af Bent Rold Andersen og Jesper Jespersen.
Tiderne Skifter 2006.
125 sider.
ISBN 87-7973-186-4.
www.tiderneskifter.dk

Et indlæg i debatten om velfærdsreformer. Den debat, der er begyndt at vise et vigende flertal for de reformer, som regering og velfærdscommission taler for. Forfatterne kritiserer det synspunkt, at arbejdsløsheden er et strukturelt problem. De opstiller en strategi for, hvordan den væsentlige del af de ikke beskæftigede kan indsluses på arbejdsmarkedet – ikke gennem stram styring og lovgivning men ved fleksibilitet og decentral initiativkraft kombineret med en socialreform, som skal forhindre den tilbageværende g

Svagheden i forfatternes debatindlæg ligger i deres grundlæggende anerkendelse af arbejdsmarkedet som institution: at arbejdskraft overhovedet er en vare, der kan gøres til genstand for køb og salg. Andre beretninger her i bladet viser at bl.a. i Tyskland er man på vej til at lægge denne tvangstanke bag sig. Helt nye forestillinger og scenarier er under udvikling, hvor arbejdsvangen er væk og alle er sikret et eksistensgrundlag – finansieret gennem skat på forbrug.

Turen går til EN MINDRE SKÆV VERDEN.
Af Jesper Strudsholm.
Politikens Rejsebøger 2006.
168 sider. Gratis.
ISBN 87-567-7948-8.
www.2015.dk

Turen går til EN MINDRE SKÆV VERDEN. Af Jesper Strudsholm. Politikens Rejsebøger 2006. 168 sider. Gratis. ISBN 87-567-7948-8. www.2015.dk

Bogen, der er gratis, god og grundig, har det meste med om problemerne og udfordringerne omkring realiseringen af de såkaldte 2015 mål, som FN har opstillet for en mere retfærdig

fremtid. Den giver et aktuelt billede af de 8 temaer som 2015 målene omhandler og den fortjener at komme ind i alle hjem.

Den europæiske drøm.

Af Jeremy Rifkin.
Informations Forlag
2006.
458 sider. DKK 348,-.
ISBN 87-7514-120-5.
www.informationsforlag.dk

Den velkendte amerikanske drøm om at enhver er sin egen lykkes smed – i betydningen: man skaber selv sin økonomiske, materielle succes, er begyndt at svinde bort – også blandt amerikanere. I stedet begynder et nyt ideal at tegne sig: drømmen, der indeholder løftet om at føre menneskeheden frem til en ny global bevidsthed, en drøm om fællesskab over individuel uafhængighed, kulturel forskellighed over assimilation, livskvalitet over materiel velstand, bæredygtig udvikling over ubegrænset materiel vækst, leg over ubønhørligt arbejde, universelle menneskerettigheder og naturens rettigheder over ejendomsret samt globalt samarbejde over ensidig magtudøvelse.

Sådan karakteriserer Jeremy Rifkin sin opfatelse af den europæiske drøm, der efter hans

mening og erfaring passer bedre på et globaliseret samfund. Han betegner sig selv som aktivist fra 60'erne, forfatter og kommentator og var i en periode rådgiver for Romano Prodi.

Han kender Europa og hvad der rører sig blandt europæiske politikere. Han konstaterer, at Europa har et BNP, der overstiger det amerikanske. En dominans, man har opnået uden ensidigt at drive aktiekurserne i vejret, uden at udvide arbejdstiden og uden at presse privatøkonomien til det yderste.

Han kender den europæiske drøm og ser frem til den dag, hvor den overtager pladsen efter den amerikanske.

Business within Limits
Deep Ecology and Buddhist Economics
Laszlo Zsolnay og
Knut Johannessen IMS
Paperback: 324 pages
Peter Lang Publishing;
Dec. 2005

ISBN: 0820479683

I denne antologien belyses sammenhenger og utvikling innen økonomisk tenkning. Det fokuseres på hvordan det materialistiske syn på utvikling kommer til kort med hensyn til å skape et harmonisk og lykkelig samfunn.

Mere om Borgerløn:

Ein Grundeinkommen für alle? Geschichte und Zukunft eines radikalen Vorschlags.
Af Yannick Vanderborght & Phillippe Van Parijs.
Campus Verlag 2005. 167 sider. € 149,-.
ISBN 3-593-37889-2.
www.campus.de

Grundeinkommen: bedingungslos.
Werner Rätz, Dagmar Paternoga, Werner Steinbach.
VSA-Verlag Hamburg 2005. 94 sider. € 6,50.
ISBN 3-89965-141-3.
www.vsa-verlag.de

Führung für Mündige – subsidiarit und Marke als Herausforderungen einer modernen Führung.
Af Götz W. Werner.
Universitätsverlag Karlsruhe 2006.
38 sider. € 13,50.
ISBN 3-86644-009-X.
www.uvka.de

Wirtschaft – das Füreinander-Leisten.
Af Götz W. Werner. Universitätsverlag Karlsruhe 2004. 38 sider. € 9,80.
ISBN 3-937300-35-X.
www.uvka.de

Norske bidragsytere er, foruten Knut Ims fra NHH, Ove Jakobsen og Stig Ingebrigtsen fra Handelshøyskolen i Bodø.

Som tittelen antyder kan et "buddhistisk" tenkesett, der mennesket ses på som en del av helheten og ikke som sentrum i universet, gi impulser til dette. I vårt tradisjonelle, vestlige tenkesett blir maksimering av økonomisk vinning og konsum sett på som et mål i seg selv. I buddhismen er et slikt begjær etter materielle ting betraktet som synd. I parentes bemerket ligner dette synet mye på det opprinnelige kristne synet, som beleilig ble oppgitt ved at Adam Smith og andre klarte å overbevise oss om at vi gjennom et fritt marked og maksimering av egen vinning kan skape mer velstand for alle. Arne Næss' teorier om "deep ecology", spiller også en sentral rolle i boken. Mennesket er en del av naturen. Skader vi naturen, skader vi oss selv.

Streif
– matmøter i norske
kulturlandskap
Per Olav Reinton m.fl.
Andrimne forlag,
ISBN 82-92546-03-0

Boken er laget i forbindelse med landbrukets hundreårsmerkeringsprosjekt "Streif" i 2005. Den dokumenterer hvilken skatt som ligger i den norsk matkulturen og at det skjer spennende ny-utvikling innen småskala matproduksjon. Hovedstreifer er Per Olav Reinton, journalist i NRK kultur, som skriver lett og inspirert om møter med mennesker, natur og matopplevelser. Billedmaterialet er en fin blanding av landskap, mat, dyr og mennesker, fra alle kanter av landet. Dette er noe mer enn en reisebeskrivelse og en kokebok. Det er spennende å lese om de norske kulturlandskapene, som henger så nøy sammen med den lokale matvareproduksjonen, og det er inspirerende å møte entusiastiske og kvalitetsbevisste produsenter. Det er en bok for den som setter pris på ren mat og gode råvarer og som liker å vite litt noe om hvor maten kommer fra. Kanskje blir du så begeistret at du får lyst til å prøve deg på den 7 retters festmenyen som Norgesmester i kokkekunst, Erling Stenersen Sundal, har komponert som avslutning på boken.

**Økonomi, natur
og kultur**
Praktiske eksempler
Stig Ingebrigtsen og
Ove D. Jakobsen
(redaktører)
Abstrakt forlag 2006

ISBN 978-82-7935-214-3

I denne boken forteller bidragsytere med ulik bakgrunn om praktiske eksempler på hvordan miljø- og samfunnsansvar blir håndtert i næringsliv og offentlig forvaltning. Bidragsyterne deler alle et mål om bærekraftig utvikling, men perspektivene varierer med deres eget ståsted. Redaktørene Stig Ingebrigtsen og Ove D. Jakobsen har skrevet et innledningskapittel hvor de gir en kort oversikt over noen av de teoretiske modellene som ligger til grunn for disposisjonen av stoffet. Boken starter med bidrag som er forankret i et naturperspektiv, deretter følger bidragene med basis i henholdsvis økonomi og kultur.

Øistein Dahle har skrevet et kort og tankevakkende kapittel om et fremtidsbilde av trivselssamfunnet, der fellesskap, ro og natur prioriteres fremfor høyt materielt forbruk. Neste kapittel er viet kirkens arbeid med forbruk og rettferd, og neste artikkel forteller om

Norwatch, Framtiden i våre Henders overvåking av norsk næringsliv i sør. Fra næringslivssiden møter vi COOP og SAS.

Miljøtemaer i arkitektur har fått en egen artikkel. Miljøproblematiske i forhold til boligområder er behandlet i artikkelen om gråvannsbehandling i by fra Klosterenga i Oslo og i en artikkel om kretsløpsbasert behandling av avløp og organisk avfall, et demonstrasjonssystem for studentboliger.

Max Havelaar skriver om partnerskap i markedet, mens en artikkel med utgangspunkt i Cultura Bank omtaler bankenes funksjon i næringslivets kretsløp.

Offentlig forvaltning er representert gjennom artikler om den samfunnsaktive kommunen og om miljøfylket Nordland. Det internasjonale perspektivet er til stede i flere artikler, men særlig i kapittelet om natur og kultur i EU.

I et avslutningskapittel oppsummerer redaktørene likheter og forskjeller mellom de forskjellige tekstene og gjør seg noen tanker om hva vi kan lære av disse eksemplene i praksis.

Tankefelt terapi – løsninger lige ved hånden

Af Lars Mygind & Hanne Heilesen,
Borgens Forlag 2005, 122 sider.
ISBN 87-21-02712-9.

Bogen giver konkrete anvisninger på anvendelsen af tankefeltterapi og det er netop hensigten – at man med bogen ved hånden kan behandle sig selv eller andre. Ved tankefeltterapi stimuleres akupunkturpunkter let med henblik på at afhjælpe fysisk eller psykisk ubehag.

Forfatternes baggrund for at arbejde med TFT beskrives og der gives eksempler på metodens anvendelse og resultater.

Fred, kærlighed og harmoni

Meditations CD. 13 meditationer med musik og guided indledning. Sanne & Bent Hagedest, Lars Mygind. En praktisk anvendelig CD – også for nybegyndere i meditation.
www.mygind.info

Totalitetsøkonomien

- løsningen på våre sosiale og økonomiske problemer

I løpet av de siste decennier har vitenskap og teknikk skapt en overflod på jorden av alt menneskene trenger for å leve. Men vi har også sett, at denne overfloden i stedet for å skaffe menneskene lettelser og velsignelser er blitt dem til forbannelse. Velstanden når ikke frem til menneskene. Tvert imot brenner man hveten og maisen og senker kaffen på havets bunn, fordi det "ikke lønner seg" å la menneskene få billig mat. Mange sulter. Det hele er et skjærende paradoks og en himmelropende selvmotsigelse. Og likevel en direkte logisk følge av vårt samfunnssystem og det kulturtrinn vi lever på.

Vårt nåværende merkantile system hviler på en grunnide, at produksjonsmengden alltid vil være mindre enn konsumsjonen – merkantilismen er bygget på forutsetningen om varemangel. Bare når det er tilfelle "lønner det seg å produsere". Bare da er menneskene villig til å betale produksjonsprisen. "Lønnsomheten" måles nemlig i penger, det er profitt som er drivfjeren for all merkantil produksjon! Så asosialt er menneskene innstilt i dag.

Så setter den vitenskapelige produksjonsteknikk inn med sin veldige overflodighet og derav følgende prisfall, "lønnsomheten" (i penger) produseres sørder og sammen! All ting stopper opp! Det merkantile system har overlevd seg selv.

Forholdet mellom forbrukspris og produksjonspris

Vi vil prøve å forstå dette forholdet mellom forbrukspris (salgspris) og produksjonspris.

For forbruksprisen har vi den økonomiske autonome lov om tilbud og etterspørsel. Er tilbuddet større enn etterspørselen, faller prisene. Er produksjonen overveldende stor, går forbruksprisen ("salgsprisen") mot null. Prisen på vann og luft er null.

Ved produksjonen har vi å regne med den økonomiske lov som a priori sier at prisen er lik systemets kostende. Det er alle samfunnets utgifter på samfunnsregnskapets debetside som bestemmer prisen på produksjonen på samme regnskaps kreditside.

Når nå utviklingen av naturvitenskap og teknikk gir menneskene en stadig øket produksjonsevne, samtidig som samfunnssystemet omkostninger med alle midler forøkes, er det klart at det ikke blir balanse mellom produksjonspris og forbrukspris. De sosiale og økonomiske systemomkostninger er for store.

Verden vil løse dette ved å tviholde på det merkantile system og innskrinke produksjonen, så vi igjen kommer tilbake til mangelens tid, slik at

forbruksprisen holdes oppe. Dette skjer ved at alle bransjer og grupper organiserer seg mot hverandre, for med politiske knep og kunster å gjennomføre produksjonsinnskrenkningen. Det er dette som kalles prispolitikk. Her hjemme i Norge kalles det særskilt for "lønnsomhetslinjen". Men da innskrenkning av produksjonen og ødeleggelse av realverdiene for skinnverdiens, pengenes, skyld er naturstridig og livsfientlig, så ender alle disse misforståtte bestrebelsler med en verden i kaos.

Menneskene er fiksert av det gamle merkantile system. Ingen vil akseptere de fallende priser som er utviklingens mål og innrette seg overensstemmende med disse. Menneskene vil ikke sin egen materielle frigjørelse.

Utviklingens mål – den materielle frigjørelse

Totalitetsøkonomien erkjenner i motsetning hertil at utviklingen naturnødvendig går mot lavere og lavere priser og rikeligere og rikeligere med varer. Menneskene har lært å la maskinene og naturkraftene gjøre arbeidet for seg. Utviklingens mål i så måte er den materielle frigjørelse, som er nådd når alle priser er kommet ned mot null.

Totalitetsøkonomien aksepterer altså de fallende forbrukspriser og den materielle frigjørelse og angir hvordan man skal gjennomføre det lønnsomme prisfall, og altså til enhver tid under denne kontinuerlige og målbavisste prispenninga få balanse mellom produksjonspris og forbrukspris.

Dette skjer ved å gjennomføre et nytt samfunnssystem, hvor systemomkostningene befinner seg under stadig reduksjon. Det må gjennomføres dekapitalisering, desentralisering og fritt bransjestyre, hvor man tar menneskenes selvvirksomhet i bruk, muliggjort ved en ny mentalitet, som erkjenner vårt sanne forhold til reelle og fiktive verdier, og riktigheten av det kristne gjensidighetsbud.

Ved systematisk og planmessig overgang til de nye tingenes orden reduseres systemomkostningene og dermed også produksjonsprisene langsomt men sikkert nedover, slik som det vil fremgå ved studiet av samfunnsregnskapet. Men et slikt samfunnsregnskap har til dato ikke vært praktisert av de styrende i vårt land eller noe land i verden. Og det er på disse punkter hele verden har hengt seg opp

Prisfall gjennom ned-kapitalisering

Også pengemessig vil altså et prisfall kunne organiseres lønnsomt ved ned-kapitalisering, når menneskene av overbevisning går inn for å realisere dette, og i smått og stort innretter seg overensstemmende med dette prinsipp.

Det er da klart at jo lavere prisen etter hvert blir, desto større mengde av produksjonen kan konsumeres. Totalitetsøkonomien baseres på individualitet og "privat tiltak" og "privat eiendomsrett", og drar nytte av den eksisterende høye produksjonsteknikk og bringer menneskene den materielle frigjørelse, som er utviklingens naturlige mål. "Totalitetsøkonomien" er det økonomiske system og det livssyn og samfunnssyn som B. Dybwad

Foto: Mikkel Østergaard · www.mikkelostergaard.dk

Brochmann med støtte i Bibelens og evangelienes lære i snart 20 år har fremholdt som det rette, men som vår generasjon ikke har villet lytte til. Begivenhetene i verden virker dog fra dag til dag i favør av totalitetsøkonomien.

Totalitetsøkonomien hviler på den bevisste erkjennelse at menneskehetens økonomi er uløselig knyttet til den storstilte universelle økonomi, hvis stoffskifter og sirkulasjonsprosesser den må følge. Vi bygger på erkjennelsen av at alt stoff og all energi er evig. Intet går til spille. Som følge av dette er de råstoffkilder som menneskene trenger for produksjon av sine livsfordøngheter uuttømmelige. Vi behøver i så måte ikke å engstes for den dag i morgen, som det universelt sett er sørget for. Derfor heter det også "Gi oss i dag vårt daglige brød". Det får vi også når vi bare innretter vår menneskelige økonomi i overensstemmelse med den universelle økonomi, som må være vårt forbilde.

Alle er avhengige av hverandre

Den nye lære bygger på den eksisterende storståtte arbeidsdeling og spesialisering og differensiering, som finnes ellers overalt i naturen. Verden er blitt "liten", takket være de vidunderlig utviklede kommunikasjonsmidler,

og i hele verden må vi samarbeide og samvirke – med færrest mulige stengsler mellom menneskene, mellom klasser og nasjoner, idet vår skjebne objektivt sett faktisk allerede er sosialisert. Mitt vel er alles vel, alles vel er mitt vel. Alle er vi både som individer, klasser og nasjoner, avhengig av hverandre og har felles interesser. Jeg er avhengig av gårdbrukeren og melkeleverandøren, skomakeren og bakeren, og vi nordmenn har nytte av amerikanerne, tyskerne og kineserne, likesom de på forskjellig vis har nytte av oss. Vi er alle en helhet. Verden er en totalitet.

Vi bygger på den erkjennelse at liksom det innen en stor familiehusholdning må være plan og orden i å skaffe tilveie de tilstrekkelige livsfordøngheter, må det innen husholdningen for den familie som heter menneskeheten være fornuftig plan og mening. Verdenshusholdningen må bygges på rasjonell og økonomisk produksjon og konsum. Totalitetsøkonomien er med andre ord planmessig økonomi i god betydning.

Bonde, G. E. Totalitetsøkonomien. En populær fremstilling av Samfundslivets nye evangelium, B. Dybwad Brochmann's livssyn og samfunnslære. 1966.

Astrid Strømme, lektor. Utdannet ved pedagogisk forskningsinstitutt i Oslo. Har arbeidet i mange år med Brochmanns økonomi, og formidlet dette gjennom artikler og foredrag. Som pedagog har hun arbeidet med hjemmeundervisning gjennom mange år.

Af Kåre Kiib og Nicolai Hagbarth Hansen

Fjordbyen i Aalborg - Et anderledes kvarter

I slutningen af 30'erne og begyndelsen af 40'erne lå der under den gamle jernbanebro en samling simple skure opført af lokale fiskere til opbevaring af deres grej. Ind imellem fungerede skurene som ly for dårligt vejr og vel også i perioder som nødbolig for enkelte. I 60'erne blev de placeret omrent, hvor de ligger nu.

Navnet fik bebyggelsen i forbindelse med den seneste flytning i 80'erne, hvor den administrativt kom under Aalborg kommune. I dag er Fjordbyen løvliggjort med status som kolonihave, aftalt kommunal leje, afgifter på vand- og elforbrug og brugerne er organiseret i en forening med bestyrelse.

Baggrunden for de to elevers arbejde med Fjordbyen var en undren over dens eksistens. Når der nu er så meget politisk røre omkring Christiania – hvordan kan så et sted som Fjordbyen få lov at ligge upåagtet hen – tæt på centrum og på en meget attraktiv, potentiel byggegrund?

Til deres egen overraskelse kan de i projektet konkludere, at der lokalt er politisk vilje til at bevare Fjordbyen, at den har en funktion som fristed for "skæve eksistenser" og samtidig er den en del af byens historie og sjæl.

Kontraster over fjorden. Et kig fra Fjordbyen til nyopførte boliger i Nørresundby

Redaktionen har uopfordret modtaget et indlæg fra to 9. klasses elever, der som projektopgave i begyndelsen af 2006 beskrev Fjordbyen i Aalborg. Kåre Kiib og Nicolai Hagbarth Hansen: Samfundet i samfundet. Projektet er med i dette tema om VÆRDIER – som et eksempel på kulturel mangfoldighed og variation og som en værdifuld dokumentation af behovet for frirum og frihed.

Potsdamer manifestet

fortsat fra side 3

Hvis evnen til forandring ikke er til stede, vil der indtræde et tidspunkt, hvor denne stivhed i den kulturelle model bevirket et kollaps. Hvis tilpasningevnen, til at tage del i en kulturel udviklingsproces er snævert forbundet med de økonomiske systemer via underliggende kulturelle strukturer og hvis disse økonomiske systemer er bundet op på materielle vilkår, så kan kulturen kun videreført sig indenfor den materielle verden. Når grænserne her nås, bevirket det en kulturel stagnation og i sidste ende et 'drop out' fra livets dynamiske evolution.

Kvantefysikken – og ikke kun den – udfordrer os til at ændre vores tænkning fra stive strukturer til fleksible relationer. Derved bliver det muligt at løsne og forsigtigt ophæve de centralistiske konstruktioner og udtryksformer, som det materialistisk-mekaniske verdensbillede har tilbøjelighed for.

Her opstår et helt nyt udviklingsniveau, hvor en kompleks helhedsopfattelse af virkeligheden danner grundlag for vores tænkning, følelse og handling. På den måde kan vi forvandle vores mål og strategier til mønstre og bevægelser i tilpasset handling.

Den ny måde at tænke på giver plads til alle vores menneskelige evner og mentale færdigheder. Bevidste og ubevidste motiver bag den menneskelige tanke og handling vil blive anerkendt.

Det tre initiativtagere til Potsdamer Manifestet er

J. Daniel Dahm. Dr. Rer.nat., Dipl.-Geogr. Humangeografer.

Medarbejder ved Wuppertal Instituttet for klima, miljø og energi.

Hans-Peter Dürr. Prof. Dr. phil. Dr. H.c. Fysiker.

Frem til 1997 direktør for Max Planck Instituttet i München

Rudolf zur Lippe. Prof. Dr. phil., Dipl. Rer. Pol. Filosof.

Grundlægger af Institut for praktisk antropologi e.V.

Underviser i æstetik på universitetet i Oldenburg.

At bryde gamle konfliktmønstre

Besøg i Shefaram hos Ali Ayoub

fortsat fra side 21

Stille og støt har de bygget hele dette store velfungerende sted op ved at tage små stædige skridt, et efter et. De er meget interesserede i kontakt med udenlandske spejdere for at få et bredere perspektiv, og deres næste byggeprojekt er at indrette den næste etage på huset til sovesal, så de kan modtage gæster fra nær og fjern.

En spejdergruppe for jødiske og arabiske børn

Sammen med en kvinde fra Neve Shalom – Wahat al-Salam har Ali besluttet at starte verdens første spejdergruppe for jødiske og arabiske børn. Neve Shalom – Wahat al-Salam er en landsby i det centrale Israel, som blev grundlagt af arabere og jøder for 30 år siden med den erklærede hensigt at ville vise verden, at det godt kan lade sigøre at leve sammen med hver sin kultur. Børnene går i fælles institutioner fra de er helt små, dvs. de er to-sprogede fra begyndelsen. De var værter for en konference for forskellige NGO'er fra hele Israel, som vi deltog i et par dage før vores besøg i Shefaram.

Turens videre program omfattede besøg i Mazen Ayoub's nystartede Waldorf børnehave, 'Under Oliventræet', og et kunstværksted for arabiske kvinder og derfra videre til Harduf, hvor vi mødtes med unge af såvel jødisk som arabisk familie, der sammen har bygget et udendørs samlingssted i skoven, som de kalder "Gate of Adam".

Det var bevægende at opleve hvor stærkt de alle arbejder for en god og fredelig vej fremad, på trods af eller måske ligefrem i kraft af den fortvivlede konflikt, som ødelægger så meget for så mange mennesker i dette helt ubeskriveligt smukke land.

En venskabshistorie

To venner vandrer gennem ørkenen. En dag kommer de op at skændes, og den ene giver den anden en ørefiggen. Sidstnævnte, som får ondt, men uden at sige noget, skriver i sandet: *"I dag fik jeg en ørefiggen af min ven"*.

De går videre og kommer til en oase, hvor de bestemmer sig for at tage et bad. Ham der tidligere fik en ørefiggen er ved at drukne, men hans ven redder ham. Da han er kommet til sig selv igen, indriser han omhyggeligt på en sten: *"I dag reddede min bedste ven mit liv"*.

Vennen spørger ham så: *"Da jeg slog dig, skrev du i sandet - nu da jeg har reddet dig, graverer du på en sten. - hvorfor?"*

Den anden svarede: *"Når nogen gør os ondt, skal vi skrive det i sand, hvor tilgivelsens vind kan viske det ud. Når nogen gør os godt, skal vi gravere det i sten, hvor ingen vind nogensinde kan slette det. Lær dig at skrive dine sår i sand og dine glæder på sten"*.

Naturelskeren

Om naturens kulturelle værdi

*Højt under himmelen svæver
en sølvgrå changerende dug;
bølger og vokser og hæver
sig op, rulles ned i et sug.
Bræmmerne lysner mod sfærer
af blå over klareste hvidt,
opvinde tårner og bærer
og omdanner skyformen blidt.*

*Solstrejf, i glimt ligger landet
med pludselig skærpel kontur;
klinten og skoven langs vandet
står ny i den danske natur.
Bakkerne stiger af dale
og markerne bølger af strå,
blomster og trækronesale
får farve mens himlen bli'r blå.*

*Vindene: strygende, lette;
det lufter i buske og træ'r.
Pilene drikker sig mætte
ved bredden af landsbyens kær.
Andemor svømmer godmodig
med unger i kølvandets spor.
Irisen strækker sig frodig
med blomster og klinger der gror.*

*Bien er travl og ihærdig,
ta'r nektar af blomsternes tragt,
planten formerer sig værdig
med pollen, som lige blev bragt;
cellerne går i forening
med generne blandet på ny,
samlende kode og mening
fra strenge på hundrede my.*

*Livscyklenes grundelementer
af kulstoffet, branten og ilt,
formes af kvantemomenter,
bevæges tilfældigt og vildt,
bindes i fotosyntese,
forbrændes, bli'r dampe af vand,
så min natureksegese
kan stige mod skyernes land.*

*Springet i størrelsesorden
rumsterer en tid, og mit sind
aner processernes vorden
i skyernes legende vind.
Glæder mig over naturen;
jeg lever og indånder luft,
her fra et sted, hvor kulturen
fandt helse og praktisk fornuft.*

Frank Colding, 2005-07-25...2006-04-05

Morgenvækning

af Steen Hildebrandt

I Danmarks Radio er der et fast programpunkt kaldet "Ved Dagens begyndelse". Skiftende personer inviteres til at give et 5 minutters indlæg med synspunkter på aktuelle problemstillinger af almenmenneskelig karakter.

Sidst i maj måned var det Steen Hildebrandt, professor ved Handelshøjskolen i Århus, der stod for morgenvækningen. Pengevirke har fået lov at gengive de fire indlæg, som passer fint ind i et tema om 'værdier'.

Vi splitter ad

Det hører vor tid til, at vi opsplitter verden og piller alt muligt fra hinanden. Det gør vi i effektivitetens hellige navn. Vi har opsplittet videnskaben, hospitaler, skoler, virksomheder og offentlige administrationer i fag, specialer, afdelinger og forvaltninger. Vi kalder det specialisering. Dele af verden har fået stor velstand ud af det, fx Danmark. Vor materielle velstand er enorm. Andre - store - dele af verden (også dele af vort eget samfund) lider under det. Kloden som helhed lider.

Der er meget i verden, der er forbundet på måder, så opdeling skader. Fragmentering er skadelig opsplitning. Dvs. en opsplitning af et område, hvor der i virkeligheden er en tæt forbundethed, som vi overser eller vælger at se bort fra. Det er en sådan dyb sammenhæng, som Grundtvig taler om i én af sine salmer. Vi splitter krop, sjæl og ånd. Splitter hjernen fra hjertet. Splitter arbejdsliv og privatliv. Splitter videnskab og kunst. Splitter virksomheder. Splitter tro. Der siges at være 30.000 kristne kirkereptræder i verden.

Jeg ser på noget af det, der foregår i verden i dag, som et gigantisk plyndringstogt – på samme måde, som når fattige mennesker – ved naturkatastrofer – plyndrer butikker og fabrikshaller. Forskellen er, at vi, som er røverbanden i den store sammenhæng, er de mest velbjergede. Tænk hvis vores forfædre havde plyndret og lemlestet naturen, på samme måde, som vi nu gør det!

Forståelsen af en dyb forbundethed bør være det centrale i det verdenssyn, som vi skal orientere os efter.

Vi taler om vidensamfundet. Vi kunne også kalde det afhængigheds-samfundet? I TV-serien Krøniken, på Kaj Holgers tid, ser vi begyndelsen på denne enorme opsplitning. Den private virksomhed konkurrerede på livet løs mod andre virksomheder. Folkeskolen, sygehusafdelingen, det enkelte fag, den enkelte forvaltnings - det hele havde sit eget liv. Enhver var sig selv nok. Enhver passede sig selv.

I dag er hospitalet og den private videnskab karakteriseret ved, at der er (eller bør være) en meget mere kompleks arbejdsdeling, end for 25 år siden. Vi kalder det arbejdsdeling, samarbejde, videndeling eller afhængighed. Realiteten er, at det er en ny situation set i forhold til den organisationstænkning, der alene er baseret på gamle dages principper om standardisering og automatisering. Det er ikke tilfældigt, at vi i disse år taler meget om tværfaglighed. Det gør vi bl.a., fordi fundamentet skrider under den simple organisations- og ledelsestænkning, der karakteriserede Kaj Holgers tid. Ønsker og krav om tværfaglighed er det samme som at erkende, at de hidtidige organisérings- og samarbejdsprincipper ikke længere kan opretholdes.

mandag d. 22.5.06

Vi skal have helet og healet de mange års fragmentering. Vi skal have skabt sammenhæng og helhed. Vi skal tro på noget større og noget højere. Tro på mennesker og betydningen af tillid mellem mennesker. Spiritualitet er at tro på noget højere end én selv. Forståelsen af en dyb forbundethed bør være det centrale i det verdenssyn, som vi skal orientere os efter. Forbundethed med helheden, med fremtidige generationer, og til syvende og sidst en nedbrydning af grænserne mellem mennesker, således at vi kan handle som én enkelt intelligens. Det er ikke just det, der præger verden i dag, hvor man næsten oplever det modsatte, at nogle af de største røvere sidder som præsidenter og premierministre. Men vi oplever også en optagethed af helhed, en optagethed af spiritualitet, en respekt for forbundethed og ansvarlighed, og det er her, der er store håb for fremtiden.

Morgendagen tilhører alle

tirdag d. 23.5.06

Vi taler meget om viden- og innovationssamfundet. Nogen tror, at det alene er et samfund for mennesker, der har studeret på et universitet. Og at det derfor gælder om at få endnu flere proppet ind på et universitet – et traditionelt universitet. Intet kan være mere forkert. Det vil være helt forfejet, hvis endnu flere gennemfører et gammeldags universitets-studium.

Det eneste værdifulde, Danmark har, er vores mennesker. Det er banalt, men det må siges, for vi er ikke særlig villige til at betale, hvad det koster at passe på vores mennesker fra de fødes, gennem sundhedspleje, dagpleje, vuggestue, børnehave og frem til grundskole og folkeskole. Det er her det virkelig, virkelig vigtige sker.

Regeringen taler meget om innovation og kreativitet, ja mange mener, at det er det, Danmark skal leve af. Det er nok rigtigt. Men: Innovation, kreativitet, nytænkning, iværksætteri, social innovation, globalt udsyn og samarbejde – alt dette kommer af mennesker. Ikke af ensrettede, standardiserede og tilpassede mennesker, der har slæbt sig igennem traditionelle og gammeldags uddannelser, jo, det skal nogen, men der er stadig flere, der skal gå helt andre veje, hvis de skal udvikle og udfolde alle de potentialer, de har i sig. Husk: Ikke-kreativ adfærd er tillært. Vi må antage, at der sættes meget kreativitet og selvstændighedstrang over styr i vores traditionelle uddannelser.

Morgendagen tilhører talenterne – hed en avisoverskrift. Talentudviklingen skal styrkes – stod der. Men det var underforstået, at det var universitetsuddannelserne, der skulle styrkes.

Uddannelse, rekruttering, karrieretænkning, belønning, karaktergivning har i mange år været styret af en fokusering på snæver faglig, analytisk, logisk begavelse. En næsten fuldstændig fokusering på den intellektuelle intelligens.

Selvfølgelig skal mennesker med en høj intellektuel intelligens have

udfordringer, muligheder og uddannelse. Hvad ellers? Det er ikke her, problemet ligger. Det ligger i vurderingen af, hvilke intelligenser, vi som samfund skal respektere og regne med, og hvordan vi vil betragte og behandle dem.

Alle mennesker er intelligente, og hvis vi forestiller os intelligensprofiler for mennesker, så vil disse profiler være meget forskellige og omfatte f.eks. social, rumlig, følelsesmæssig, nationalistisk og kropslig intelligens samt selvfølgelig den analytisk-logiske og sproglige intelligens. Alle disse intelligenser skal værdsættes og udvikles.

Op gennem 1900-tallet satsede Danmark på industriel produktion og intellektuel intelligens. Vi blev ét af de rigeste samfund i verden. Vi blev også et samfund, hvor mange mennesker var ekskluderet fra det påne selskab, fra et erhvervsaktivt liv. De var ikke egnede. De var for skeve.

Det er ikke længere maskiner, men mennesker, Danmark skal leve af. Mennesker af mange slags. Mennesker med mange intelligenser. Mennesker, der ikke passer maskiner i siloopdelte organisationer, men

mennesker, der arbejder sammen med andre mennesker i helt andre organisatoriske strukturer.

Hvis vi skal bringe viden- og innovationssamfundet videre, så vil det være en katastrofe for Danmark, hvis vi alene betragter en lille del af danskerne som talenter og resten som ret uinteressante gennemsnitsmennesker, som vi må affinde os med og tilbyde gennemsnitsuddannelser og gennemsnitsopbevaring. Det er en sådan tænkning, vi møder i den offentlige debat lige nu. Det er en katastrofekurs. Det er ikke talentudvikling for nogle få; det er talentudvikling for alle, der er behov for. Det er udvikling af hvert enkelt individ ud fra det enkelte individs særlige evner og personlighed, der er behov for, hvis vi skal udvikle Danmark til at blive et rigtigt godt viden- og innovationsamfund. Hvis flere unge skal på et universitet, hvad jeg tror, de skal, så skal det være et helt andet slags universitet med helt nye fag, uddannelser og muligheder. Morgendagen tilhører alle. Alle mennesker er genier.

Ledelse og sundhed

Ensidigt gentaget arbejde – kaldet EGA – var industriksamfundets sygdom. Industriksamfundet kunne kun fungere effektivt, hvis vi systematisk nedslidt mennesker. Til gengæld fik vi en masse billige fysiske produkter. Herunder en masse skrammel. I disse år ændres dette, fordi vi – Danmark – flytter mere og mere fysisk produktion til udlandet. Så er det udlændinge, der nedslides, fx kinesere og ukrainere. I stedet for ensidigt gentaget arbejde får vi fleksibelt arbejde. Vi er innovative, fleksible og forandringsparate og har meget travlt med at forandre alt og alle. Med det resultat, at vi får viden- og innovationssamfundets svar på EGA, nemlig stress.

Verdenssundhedsorganisationen – WHO – vurderer, at stress og depression i 2020 vil udgøre ét af de mest omkostningskrævende sygdomsområder. Det er folkesygdomme. Hvorfor? Bl.a. fordi vi ikke bruger og deler den viden, vi allerede har. Vi er rigtig kluge, men vi opfører os ofte, som om vi ikke er rigtig kluge. Jeg sagde i går, at vi skal passe på vores mennesker. Det

lyder lidt naivt, men det er alvor.

Vi fører en debat om folkeskolen. En total overfladisk debat på niveauet: 1 time mere matematik om ugen. Vor tænkning om folkeskolen er vane-tænkning. Der er ingen nytænkning overhovedet, bortset fra nogle vildt overdrevne forestillinger om betydningen af internationale tests. Ingen nye tanker om, hvordan vi kan hjælpe de små mennesker til at få mere fodfæste i livet, få mere mening i en vildt kompliceret og krævende hverdag og verden. I stedet for 1 time ekstra matematik, skulle de små måske have 1 time i liv. I stedet for 1 time ekstra fysik, én lektion i kærlighed til naturen og til andre mennesker. Og en tredje time med krop, leg og humor. Børn og spiritualitet i stedet for børn og mere matematik og fysik.

'Misbrug af medarbejdere' hed en overskrift i en ny bog om stress. Stress begynder i hjemmet, findes i børnehaven og folkeskolen og ender med at blive et kæmpeanliggende i den enkelte virksomhed. Derfor bliver vi nødt til f.eks. at tale om sundhed og ledelse. Det er det samme igen: Vi skal passe på vores mennesker.

Ledelse spiller en central rolle for alt det, jeg her taler om – folkeskole, sundhed, virksomheder. Ledelse er et kontroversielt og meget diskuteret begreb – bl.a. fordi de fleste mennesker har erfaringer med og meninger om ledere og ledelse, herunder erfaringer med dårlige ledere. Men selvfølgelig også den anden vej, at gode ledere har erfaringer med dårlige medarbejdere.

Vi skal i de kommende år tage ledelse endnu mere alvorligt. Det betyder bl.a., at vi ikke må sætte mennesker til at være ledere, der ikke er egnede. Det er lige meget, om det er en folkeskole, en produktionsvirksomhed, en hospitalsafdeling, et rengøringsfirma, et ministerium – alle steder må vi som borgere, medarbejdere, kunder og berørte – være optaget af, at vi får så meget som muligt ud af vores indsatser, og samtidig sikrer, at det sker på måder, så mennesker ikke fysisk og psykisk nedslides.

Problemet er at lede langsigtet i en kortsigted verden. Udfordringen er at lede med nogle klare mål og effektivitets- og kvalitetskriterier for øje og samtidig behandle medarbejdere, ledere, kunder og andre interesser, herunder naturen, ordentligt. Problemet er at skabe, hvad man lidt upræcis kunne kalde en menneskelig effektivitet.

Mange steder er ledelse noget, som man ikke taler om. Det er ikke klogt. På den enkelte arbejdsplads må man tale om, hvad man mener med god hhv. dårlig ledelse, og – selvfølgelig også – hvad man mener er en god henholdsvis en dårlig kollega.

Det siges ofte, at man får det, man måler! Vi bør blive klogere og begynde i langt højere grad at interessere os for det, der virkelig betyder noget for både virksomheder og medarbejdere, nemlig sundhed, kultur, kompetencer og værdier i virksomheder.

Ledelse med hjernen og hjertet

fredag d. 26.5.06
I begyndelsen af ugen talte jeg om fragmentering, om menneskets mange evner og om sundhed og stress. Jeg har også talt om skolen, fordi alt, hvad vi gør ved vores små mennesker, er ubeskriveligt vigtigt. Når en avis-

The School of Nature

Sommerkurs i Fyresdal

1. - 9. juli 2006

Den skapende betrakter

Med Philip Thatcher, Hans-Christian Zehnter, Kirsten Larsen, Michael Seddon, Patrick Müllerschön og Hannes Weigert.

Informasjon og påmelding:

Hannes Weigert, mobil: 954 38 897

e-post: info@schoolofnature.org

www.schoolofnature.org

Antroposofisk Selskap i Norge

Darwinism – Intelligent Design – Den levande typen

Olika synpunkter på evolutionen och på vad som styr organismen

Darwinismen var under lång tid inte accepterad. Idag är Darwinismen "mainstream" i den bemärkelsen, att för de flesta biologiskt skolade är (neo)darwinism och evolution samma sak. Den som vänder sig emot darwinismen skulle så per definition också vända sig emot evolutionen som sådan. Detta blev helt tydligt i den konflikt som blossade upp framför allt i USA mot de bokstavstroget bibeltrogna "kreationister", som hävdade att världen, allt liv och alla arter skapades en gång för alla på sju dagar. Vad ligger bakom darwinismens vetenskapliga framgång?

För mer info kontakta Kulturhuset 08-554 302 00
Arr: Kulturforum Järna AB i samarbete med
Antroposofiska Sällskapet

VETENSKAPS- FESTIVAL

Kulturhuset i Ytterjärna
Måndagen den 26 juni – Fredag 30 juni 2006

overskrift fortæller, "at Haarder vil dyrke de bedste elever", tænker jeg: Hvorfor skal vi ikke dyrke alle? Har alle ikke lige ret til at blive dyrket? Jeg har et indtryk af, at det er helt almindeligt blandt lærere og skolefolk at tale om "de svage elever", som om det var en given ting, at nogle elever er stærke og andre svage. Mit indtryk er et andet: Det er, at nogle elever er stærke til noget; andre er stærke til noget andet. Vor udfordring bør være at lave lærings- og udviklingsmiljøer, der er indrettet på at fremelske den enkelte elevs evner, særpræg og karakter - den enkeltes talent - og ikke at definere kasser, fag og tests, som alle med djævelens vold og magt skal presses ind i.

Det er uacceptabelt at tale om og behandle mennesker, som vi undertiden gør. Elite, talenter, dyrke de bedste, over for: de svage, de almindelige, de ikke egnede, herunder de stadig flere traumatiserede mennesker, som vi tilsyneladende ikke giver den hjælp, vi har mulighed for at give. Alle mennesker er værdige, alle mennesker kan noget. Men vi har opdelt mennesker i egnede og uegnede. De egnede har taget magten, og de uegnede må leve et liv i skyggen. Det gælder vores flygtninge og indvandrere, og det gælder hundredetusinder af andre danskere, at de er ekskluderet fra det påne sel-skab, fordi de ikke tilhører eliten. Vort sprog og vores holdninger viser det.

Med disse holdninger og med denne sprogbrug får vi aldrig udviklet et godt viden- og innovationssamfund. Viden- og innovationssamfundet må respektere alle. Vi har brug for alle, for alles intelligenser, erfaringer, tro og håb. Vi har et mangfoldigt samfund; vi skal have dette samfund til at fungere i en tid med nye dagsordener; vi skal gøre mangfoldighed til en styrke og ikke til en svaghed, som må bekæmpes.

Ledelse handler om mennesker. Hvis man vil nå noget sammen med andre, kan man ikke undgå ledelse. Ledelse handler om at skabe resultater sammen med andre. Men ikke om at skabe resultater for enhver pris. Den opfattelse har sneget sig ind i megen moderne ledelsestænkning, at ledelse alene handler om resultater. Intet kan være mere forkert. Ledelse handler om resultater og om vejene til resultater. Den ensidige fokusering på resultater, som vi undertiden oplever, fjerner den moralske og sociale dimension fra ledelse. Og selvfølgelig har ledere et moralsk og et socialt ansvar.

Ledelse har været nedprioriteret i mange virksomheder, både private og offentlige, og måske specielt i mange såkaldt professionelle virksomheder. Man har ikke forstået og respekteret ledelse. Man har udelukkende fokuseret på faglighed. For at fremme faglighed og tværfaglighed, tror jeg, at der i fremtiden skal ledelses- og organisationskundskab ind i mange flere faglige uddannelser. Skal man være en god leder, skal man selvfølgelig vide til og have erfaring med ledelse. Og det samme kan man sige om medarbejdere: Skal man være en god medarbejder, skal man vide om ledelse og forstå, hvad en virksomhed er.

Vi har arvet en række begreber og forestillinger. Nogen kan vi bruge. Andet må vi suspendere. Der er mange myter og vrangforestillinger, som vi klammer os til. Der er megen mistillid og mange skel, som vi opretholder. Det hindrer nytænkning. Det hindrer, at vi møder nutiden og fremtiden på en ordentlig måde. Hjertet er tusinde gange sterkere end hjernen, men vi har adskilt hjerne og hjerte. Hvis vi forstod verden og traf beslutninger om verden ud fra den helhed, som hjernen og hjertet repræsenterer, så ville meget i verden se anderledes ud.

Cultura Bank – er en bank for deg som er opptatt av økonomi og etikk, bærekraftig økonomi, nye måter å tenke verdiskaping på.

Cultura finansierer bl.a. prosjekter som kan forbedre økosystemene, skape renere luftmiljø, gi verdige sosiale forhold, dekke behov for omsorg og gi barn og ungdom bedre oppvekstvilkår. Cultura ønsker å utvikle en ny form for bankvirksomhet. Gjennom et samarbeid med kundene skapes en pengestrøm som bevisst kan settes inn i samfunnsfornyende og miljørettede formål.

Måletningen for Cultura er å medvirke ved finansieringen av samfunnstjenlige projekter. Videre å bevisstgjøre holdninger til penger og økonomi slik at kapital kan styres mot reelle behov og uløste oppgaver i samfunnet.

Bankens arbeidsområde er hele landet, og ban-ken tilstreber nærkontakt til sine kunder. Cultura arbeider for at etikk, moral og verdiskapning kan

innarbeides i det økonomiske liv via et nytt syn på penger, økonomi og lønnsomhet. Vi tror det er mulig å utvikle nye samfunnsøkonomiske konsepter og holdninger hvor man ikke ensidig baserer seg på egennytten som drivkraft.

Cultura samarbeider med lignende bankinitiativer i andre land, herunder også de nordiske land, og med organisasjoner som WWF og Redd Barna, Norge. Cultura har i øyeblikket en balanse på ca. 240 mill. NOK. Det er 12 medarbeidere på kontoret i Oslo.

Merkur er et holdningspræget pengeinstitut, hvor udlån sker på baggrund af såvel økonomiske som etiske, sociale og miljømæssige vurderinger.

Ved at finansiere projekter ud fra disse kriterier ønsker Merkur at påvirke samfundsudviklingen i en mere bæredygtig retning, miljømæssigt som socialt. Mange af Merkurs låneprojekter har medvirket til at inspirere andre og givet impulser til videre udvikling. Merkur ønsker således med sit virke at række udoover

den umiddelbare finansiering og virkeliggørelse af konkrete initiativer.

Mere end 10.000 privatkunder, virksomheder, foreninger og institutioner har på dette grundlag valgt at benytte Merkur som deres pengeinstitut.

I kraft af den her nævnte udlånspolitik får Merkurs indlånere den yderligere mulighed, at man kan øremærke sin opsparing til særlige formål – fx til økologisk eller biodynamisk jordbrug, økologisk byggeri, vedvarende energi, bæredygtig produktion og handel, økosamfund og bofællesskaber, frie skoler og børnehaver, institutioner for social omsorg, kunst og kulturel virksomhed m.m.

Merkur har i øjeblikket en balance på ca. 750 mio. kr. Af det samlede udlån på 430 mio. kr. udgør de almennyttige, samfundsgavnlige projekter ca. 75%. De øvrige udlån er til private – fortrinsvis til boligformål.

Merkur har 38 ansatte fordelt på afdelinger i Aalborg, Århus og København, kontor- og mødefaciliteter i Odense samt medvirkende i et spændende bankinitiativ i Finland. Hertil kommer et repræsentationskontor i Hamborg for ca. 250 nordtyske kunder.

Cultura Sparebank Postboks 6800 · St. Olavs plass · N-0130 Oslo · Tlf. +47 22 99 51 99 · cultura@cultura.no · www.cultura.no

Merkur Vesterbrogade 40 · Postboks 402 · DK-1620 København V · Tlf. +45 70 27 27 06 · merkurbank@merkurbank.dk · www.merkurbank.dk

B-Economique

Cultura Bank
Postboks 6800 St. Olavs plass
N-0130 Oslo

NORGE

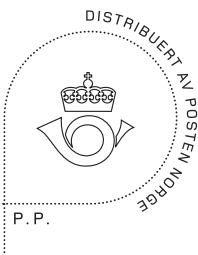

Foto: Fairtrade Media / Christof Krackhardt

MAX HAVELAAR – GARANTIMÆRKET FOR FAIRTRADE

Fairtrade/Max Havelaar er en international mærkningsordning.

Mærket er en garanti for:

- at bønder er sikret en fair pris for deres produkter
- at arbejdere er sikret ordentlige arbejdsforhold
- at miljøet skånes i produktionen

Mere end en million bønder, arbejdere og deres familier i Afrika, Asien,

Syd- og Mellemamerika har glæde af mærkningsordningen.

En positiv udvikling

Kaffebønder slår sig f.eks. sammen i kooperativer der kan levere større partier kaffe. De får udbetalt en mindstepris samt en Fairtrade bonus.

Bonusen skal de bruge i fællesskab. Nogle vælger at satse på nye indtægtskilder, f.eks. at holde bier, andre har

behov for en lægeklinik eller en skole. På den måde sættes en positiv udvikling i gang i lokalsamfundet.

Fair produkter

I Danmark findes mærket bl.a. på bananer, chokolade, honning, juice, kaffe, ris, rørsukker, snacks, vin og te.

Læs mere på www.maxhavelaar.dk